

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Кафедра фінансів

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

*щодо змісту та організації самостійної роботи студентів, поточного і
підсумкового контролю їх знань з дисципліни*

«СТРАХУВАННЯ»

для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальностей «Фінанси і кредит», «Облік та аудит»,
«Маркетинг», «Економічна кібернетика»

Івано-Франківськ-2012

УДК 330.332
ББК 65.26

Рецензенти:

Криховецька З.М. – к.е.н., доцент кафедри фінансів Прикарпатського національного університету ім.В.Стефаника

Перезовова І.В. – к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту Івано-Франківського національного університету нафти і газу

Рекомендовано Вченою радою економічного факультету

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника – протокол № 3 від “ 30 ” жовтня 2012 р.

К 83

Кропельницька С.О., Шайбан В.М., Щур Р.І.

Методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи студентів, поточного і підсумкового контролю їх знань з дисципліни «Страховання» – [Вид. 2-е, доп. та перероб.] – Івано-Франківськ, 2012. – 78 с.

Методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи студентів, поточного і підсумкового контролю їх знань з дисципліни "Страховання" призначені для студентів денної та заочної форми навчання базової освіти з економіки. Вивчення курсу передбачає засвоєння студентами теоретичних знань та придбання практичних навичок, потрібних для якісної підготовки висококваліфікованих спеціалістів, які володіють професійними знаннями, необхідними в сучасних ринкових умовах, формування відповідного рівня економічного мислення та "страхової культури".

Головною метою дисципліни є послідовне формування у студентів знання основних положень теорії та практики страхування фізичних та юридичних осіб.

Вивченню навчальної дисципліни "Страховання" передують оглядові лекції, на яких розглядаються предмет курсу та його зв'язок з іншими дисциплінами (економічною теорією, фінансами, менеджментом, маркетингом, бухгалтерським обліком, економічним аналізом, статистикою, основами права). Студенти мають ознайомитись із програмою курсу "Страховання", головними питаннями кожної теми та основними літературними джерелами (навчально-методичною літературою, законодавчим та інструктивним матеріалом, періодичними виданнями, в яких висвітлюються питання страхування), які слід використовувати при самостійному вивченні курсу.

На початку кожної теми зазначено мінілексикон основних страхових термінів, що застосовуються для викладення теми і вивчення яких є необхідною умовою для розуміння та якісного засвоєння матеріалу. В кінці кожної теми наводиться перелік ключових положень, ґрунтовне засвоєння яких є обов'язковою вимогою вивчення дисципліни. При підведенні підсумків засвоєння кожної теми доцільно визначити реалізацію принципів та функцій страхування у кожному окремому виді страхування, його значення та стан і розвиток в Україні. Для цього передбачено питання для самостійного опрацювання, теми рефератів, а також тести і практичні завдання. Для студентів, які вивчатимуть курс за індивідуальним графіком передбачена тематика індивідуальних контрольних робіт та широкий список рекомендованої літератури. Наприкінці вивчення курсу рекомендується зробити коротку порівняльну характеристику видів страхування, відмітити спільні та специфічні риси, притаманні кожному окремому виду страхування. Питання підсумкового контролю допоможуть це зробити. Таким чином буде закріплено вивчений матеріал та реалізовано взаємозв'язок між усіма темами курсу.

УДК 330.332

ББК 65.26

С.О.Кропельницька, В.М. Шайбан, Р.І. Щур, 2012

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2012

ЗМІСТ

Тематичний план лекцій навчальної дисципліни.....	4
Семінар 1. Страхування в економічній системі суспільства.....	5
Семінар 2. Класифікація страхування.....	7
Семінар 3. Державне регулювання страхової діяльності.....	9
Семінар 4. Ризики в страхуванні та їх оцінка.....	11
Семінар 5. Страховий тариф і тарифна політика страховика.....	13
Семінар 6. Страховий ринок. Страхова організація (компанія).....	16
Семінар 7. Особисте страхування.....	20
Семінар 8. Майнове страхування.....	21
Семінар 9. Страхування відповідальності.....	23
Семінар 10. Перестраховування і співстраховування.....	25
Семінар 11. Доходи, витрати і прибуток страховика.....	28
Практикум.....	30
Задачі.....	30
Тестові питання.....	37
Навчально-методичні матеріали. Основна і додаткова література.....	50
Індивідуальна навчальна робота студентів. Варіант 1.....	53
Завдання індивідуальних контрольних робіт. Варіант 2.....	62
Самостійна робота студентів.....	73
Програмові вимоги з дисципліни “Страхування”.....	74
Система оцінювання знань студентів.....	77

1. Тематичний план лекцій навчальної дисципліни “Страховання”

Тема 1. Страховання в економічній системі суспільства
Тема 2. Юридичні основи страхових відносин в Україні
Тема 3. Ризики у страхування. Страхові тарифи
Тема 4. Страховий ринок
Тема 5. Майнове страхування
Тема 6. Страхування відповідальності
Тема 7. Особисте страхування
Тема 8. Співстрахування та перестрахування
Тема 9. Доходи, витрати та фінансові результати страховика
Тема 10. Фінансово-економічна діяльність страховика.

СЕМІНАР 1. СТРАХУВАННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ СУСПІЛЬСТВА

1. Історичні передумови виникнення страхування.

1.1. Виникнення видів страхування.

1.2. Виникнення організаційних форм страхових організацій.

2. Економічний зміст страхування.

2.1 Суть страхового захисту, фонди грошових коштів, що його забезпечують.

2.2 Функції страхування.

2.3 Елементи страхових правовідносин.

3. Принципи страхування.

3.1 Страховий інтерес, максимальна сумлінність, вільний вибір, майновий інтерес.

3.2 Суброгація.

3.3 Контрибуція.

3.4 Франшиза.

3.5 Співстрахування та перестрахування.

3.6 Диверсифікація.

4. Системи страхового забезпечення: суть, види та практика застосування.

4.1 Пропорційна.

4.2 Першого ризику.

4.3 Граничного відшкодування.

Термінологічний словник:

Превентивні заходи у страхуванні — комплекс заходів, здійснюваних страховиком або за його рахунок, пов'язаних із запобіганням або зниженням руйнівного впливу можливих страхових випадків. П. з. впливають із сутності страхування, його превентивної функції.

Превенція — попереджувальна діяльність.

Репресивні заходи у страхуванні — боротьба зі стихійним лихом (повінь, пожежа, снігові замети) чи іншим ризиком з метою зменшення розмірів втрат від знищення або пошкодження застрахованих об'єктів.

Самострахування — метод створення децентралізованих страхових фондів будь-яким господарюючим суб'єктом з метою забезпечення безперервності виробництва. С. забезпечує покриття невеликих збитків. Щодо середніх та великих збитків с. проявляється в застосуванні страховиком франшизи. С. виступає в грошовій та натурально-речовій формах.

Страховий випадок — стихійне лихо, нещасний випадок або інша подія, при якій виникає зобов'язання страховика сплатити страхувальникові (застрахованому, вигодонабувачеві) страхове відшкодування або страхову суму.

Страховий захист — сукупність економічних розподільчих і перерозподільчих відносин, що склалися у процесі запобігання, подолання і відшкодування збитків, завданих конкретним об'єктам: матеріальним цінностям юридичних і фізичних осіб, життю і здоров'ю громадян.

Страховий інтерес — матеріальна заінтересованість у страхуванні.

Страховий ризик — певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості.

Страховий фонд суспільства — сукупність натуральних запасів і грошових коштів для запобігання, локалізації і відшкодування збитків, завданих стихійними лихами, нещасними випадками та іншими надзвичайними подіями.

Страховання — економічні відносини, за яких страхувальник в результаті сплати грошового внеску забезпечує собі чи третій особі в разі настання події, обумовленої договором або законом, суму виплати страховиком, який утримує певний обсяг відповідальності і для її забезпечення поповнює та ефективно розміщує резерви, здійснює превентивні заходи щодо зменшення ризику, у разі необхідності перестраховує частину останнього.

Рекомендована література:

1. Александрова М. М. Страхування : Навчальний посібник для вузів. - Київ : ЦУЛ, 2002.
2. Кропельницька С. О., Петруняк А.Д. Страхування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – Івано-Франківськ, ЦІТ, 2007. – 176 с.
3. Страхування: Підручник/ За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – 2-е вид., перроб. і доп. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. - 203 с..(с.10-33).
5. Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол. і наук.ред. С.С. Осадець. - К.: КНЕУ, 2002.- 599 с. (с. 9-39)
6. Сербіновський Б.Ю., Гаркуша В.І. Страхова справа. - Ростов на Дону . - 2000р. - 250с.
7. Заруба О.Д. Страхова справа: підручник. - Київ, УФІМБ, 1998р.
8. Шелехов К. В., Бигдаш В.Д. Страхование: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 1998. – 424 с. – Библиогр.: с.412 – 415. (с.3 – 43), (с.44 – 43, 71 – 76, 79 – 87).
9. Юлдашев Р. Т. Теория страхового фонда: попытка ретроспективного анализа. // Страховое дело. – 2002. - № 3. – с. 30 – 41.
10. Указ Президента України „Про застосування міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів” від 4 жовтня 1994р. № 567/94.
11. Біленчук Д. П., Біленчук П. Д., Залетів О. М., Клименко Н. І. Страхове право України. Підручник для вищих навчальних закладів. За редакцією професора Біленчука П. Д. і президента Ліги страхових організацій України Філонюка О. Ф. – К.: Атака, 1999. – 368 с. (с.38 – 48, 106

– 140).

12. Кузьмінський Ю. Форма та зміст міжнародного економічного контракту. // Ж-л „Бухгалтерія” № 45/2 (460), 2001, с.43 – 47.

13. Новий тлумачний словник української мови (у чотирьох томах). Укладачі: Яременко В., Сліпушко О. – К.: Видавництво “Аконіт”, 2000. – т.3, 928 с. (с.512 – 513).

14. Ротова Т. А., Руденко Л. С. Страхування: Навч. посіб. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 402 с. (с.132 – 181).

15. Таркуцяк А. О. Страхування: Навч. посіб. - К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 1999. – 115 с. (с.30 – 34).

16. Шахов В. В. Страхование: Учебник для вузов. – М.: Страховой полис, ЮНИТИ, 1997. – 311 с. (с.57 – 73).

Питання для самостійного опрацювання:

1. Інтерпретація сутності страхування та його принципів у вітчизняній та зарубіжній літературі.

2. Основні чинники, що зумовлюють зростання ролі страхування в умовах переходу України до ринкової економіки.

3. Самострахування: його переваги та вади, перспективи розвитку.

Темати рефератів:

1. Передумови виникнення страхування.

2. Особливості середньовічного страхування.

3. Страхування в Україні: виникнення та сучасний стан.

4. Порівняльний аналіз сутності страхування та його функцій у вітчизняній та зарубіжній літературі.

5. Передумови становлення класичного страхування в Україні.

6. Порівняльна характеристика форм організації страхового фонду суспільства.

7. Основні принципи страхування.

СЕМІНАР 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

1. Поняття та зміст страхової термінології

2. Класифікація страхових понять і термінів

3. Необхідність класифікації страхування та її значення. Ознаки класифікації.

4. Класифікація за спеціалізацією страховиків.

5. Класифікація за об'єктами страхування.

6. Класифікація страхування за формами проведення.

Термінологічний словник:

Види класифікаційних ознак — історичні, економічні, юридичні.

Галузь, підгалузь, вид страхування — ланки класифікації при класифікації за об'єктами страхування.

Класифікація страхування — система поділу страхування на сфери діяльності, галузі, підгалузі, види і класи за певною ознакою (ознакою класифікації).

Об'єкт страхування — майновий інтерес страхувальника, пов'язаний:

а) з життям, здоров'ям, працездатністю страхувальника (особисте страхування);

б) з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування);

в) з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди третій особі (страхування відповідальності).

Ознака класифікації — ознака, покладена в основу поділу страхування на окремі ланки класифікації.

Сфера, клас, вид страхування — ланки класифікації за спеціалізацією страховика.

Форма, вид страхування — ланки класифікації за законодавчою визначеністю.

Форми страхування — порядок організації страхування на засадах добровільності або обов'язковості.

Рекомендована література:

1. Александрова М. М. Страхування : Навчальний посібник для вузів. - Київ : ЦУЛ, 2002.

2. Кропельницька С. О., Петруняк А.Д. Страхування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – Івано-Франківськ, ЦІТ, 2007. – 176 с.

3. Страхування: Підручник/ За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с. (с.89-108)

4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – 2-е вид., перроб. і доп. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. - 203 с..(с.10-33).

5. Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол. і наук.ред. С.С. Осадець. - К.: КНЕУ, 2002.- 599с. (с. 40-60).

6. Сербіновський Б.Ю. , Гаркуша В.І. Страхова справа. - Ростов на Дону . - 2000р. - 250с.

7. Заруба О.Д. Страхова справа: підручник. - Київ, УФІМБ, 1998р.

8. Шелехов К. В., Бигдаш В.Д. Страхование: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 1998. – 424 с. – Библиогр.: с.412 – 415. (с.3 – 43), (с.44 – 43, 71 – 76, 79 – 87).

9. Юлдашев Р. Т. Теория страхового фонда: попытка ретроспективного анализа. // Страховое дело. – 2002. - № 3. – с. 30 – 41.

10. Указ Президента України „Про застосування міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів” від 4 жовтня 1994р. № 567/94.

11. Біленчук Д. П., Біленчук П. Д., Залетів О. М., Клименко Н. І. Страхове право України. Підручник для вищих навчальних закладів. За редакцією професора Біленчука П. Д. і президента Ліги страхових

організацій України Філонюка О. Ф. – К.: Атака, 1999. – 368 с. (с.38 – 48, 106 – 140).

12. Кузьмінський Ю. Форма та зміст міжнародного економічного контракту. //Ж-л „Бухгалтерія” № 45/2 (460), 2001, с.43 – 47.

13. Новий тлумачний словник української мови (у чотирьох томах). Укладачі: Яременко В., Сліпушко О. – К.: Видавництво “Аконіт”, 2000. – т.3, 928 с. (с.512 – 513).

14. Ротова Т. А., Руденко Л. С. Страхування: Навч. посіб. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 402 с. (с.132 – 181).

15. Таркуцяк А. О. Страхування: Навч. посіб. - К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 1999. – 115 с. (с.30 – 34).

16. Шахов В. В. Страхование: Учебник для вузов. – М.: Страховой полис, ЮНИТИ, 1997. – 311 с. (с.57 – 73).

Питання для самостійного опрацювання:

1. Обов’язкова форма страхування: переваги і вади.
2. Стандартний підхід до класифікації страхування в країнах—членах ЄС: чи повинна Україна дотримуватися таких самих стандартів? Чому?
3. Порівняльний аналіз трьох галузей страхування: особистого, майнового, страхування відповідальності з точки зору об’єктів страхування і визначення страхової суми.
4. Порівняльний аналіз підгалузей особистого страхування з точки зору строку дії договорів, сплати страхових внесків, виплати страхових сум.
5. Порівняльний аналіз добровільного та обов’язкового страхування з точки зору об’єктів страхування, контингенту страхувальників і застрахованих, розміру страхової суми і страхових внесків, переліку страхових подій.
6. У чому полягає зміст спеціалізації страховиків?

Темати рефератів:

1. Значення класифікації страхування для практичної діяльності страхових компаній.
2. Розвиток окремих галузей страхування в Україні: аналітичний огляд.
3. Форми проведення страхування: погляд у перспективу.
4. Вимоги українського законодавства щодо договорів страхування життя.
5. Обов’язкове страхування в Україні: призначення та види.

СЕМІНАР 3. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Система регулювання страхової діяльності в Україні:

- етапи державного регулювання страхової діяльності в Україні;
- типи державного регулювання страхової діяльності;
- принципи регулювання страхової діяльності в ринкових умовах;
- три форми здійснення державного нагляду.

2. Закон України про страхування. Структура Закону України про страхування. Коротка характеристика його розділів.

3. Функції та завдання органів нагляду за страховою діяльністю

4. Регламентація фінансово-господарської діяльності страховика: вимоги до страховика згідно чинного законодавства:

- мінімальний розмір статутного капіталу;
- форма сплати статутного капіталу;
- граничний розмір внесків до статутного капіталу;
- резидентність страховика;
- створення відповідних фондів та резервів, їх розміщення.

5. Ліцензування страхової діяльності в Україні.

- перелік документів, необхідних для отримання ліцензії;
- термін видачі та термін дії ліцензії;
- реквізити ліцензії.

Термінологічний словник:

Експертна рада з питань страхування — державний орган влади, створений в 1996 р. при Кабінеті Міністрів України як дорадчий орган для висновків щодо формування державної політики у сфері страхування, розроблення пріоритетних напрямів розвитку страхового ринку.

Закон України «Про страхування» — законодавчий акт, прийнятий Верховною Радою України 7 березня 1996 р. Регулює відносини у сфері страхування і спрямований на розвиток ринку страхових послуг, посилення надійності страхового захисту юридичних і фізичних осіб. Дія цього Закону не поширюється на державне соціальне страхування.

Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю (Департамент фінансових установ і ринків) — орган державної виконавчої влади, який здійснює державний контроль за страховою діяльністю.

Ліцензія на страхову діяльність — документ, що засвідчує право страхової компанії брати на страхування (перестраховування) страхові ризики певного виду. Видається Комітетом у справах нагляду за страховою діяльністю, має спеціальну форму і містить такі обов'язкові реквізити: повну і скорочену назву страховика та його юридичну адресу; перелік видів добровільного та обов'язкового страхування; назву території, на якій страховик та його філії мають право укладати договори страхування; термін дії, реєстраційний номер і дату видачі ліцензії; підпис керівника (або заступника) Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю. У разі порушення страхового законодавства ліцензія може бути відкликана.

Страховий нагляд — контроль за діяльністю суб'єктів страхового бізнесу, здійснюваний спеціально уповноваженими на це органами. В Україні функції страхового нагляду покладені на Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю та його органи на місцях.

Рекомендована література:

1. Кропельницька С. О., Петруняк А.Д. Страхування: Навч.-метод. посібник для самот. вивч. дисц. – Івано-Франківськ, ЦІТ, 2007. – 176 с.
2. Александрова М. М. Страхування : Навчальний посібник для вузів. - Київ : ЦУЛ, 2002.
3. Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол.і наук.ред. С.С. Осадець.- Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002.- 599с. (С.170-196).
4. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с. (С..544 - 563)
5. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – 2-е вид., перроб. і доп. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. - 203 с. (с.47 – 49, 66 – 95, 98 – 100).
6. Ткаченко Н. В. Страхування: Навч. посібник. – К.: Ліра –К, 2007. – 376 с. (С. 83-104).
7. Біленчук Д. П., Біленчук П. Д., Залетів О. М., Клименко Н. І. Страхове право України. Підручник для вищих навчальних закладів. За редакцією професора П. Д. Біленчука і президента Ліги страхових організацій України О. Ф. Філонюка. – К.: Атака, 1999. – 368 с. (с70 – 82).
8. Гвозденко А .А. Основы страхования: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 304 с. (с. 66 – 69).
9. Кашенко О.Л., Борисова В.А. Соціально-економічні основи страхування: Навчальний посібник. – Суми: Видавництво “Університетська книга”, 1999. – 252 с. (с.22 – 99).
10. Ротова Т. А., Руденко Л.С. Страхування: Навч. посіб. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 402 с. (с.182 - 332).
11. Таркуцяк А. О. Страхування: Навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, і бізнесу, 1999. – 115 с. (с. 15 – 17).
12. Хохлов Н. В. Управление риском: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 239 с. (с.111 – 113).
13. Шахов В. В. Страхование: Учебник для вузов. – М.: Страховой полис, ЮНИТИ, 1997. – 311с. (с.36 – 47).
14. Шелехов К. В., Бигдаш В.Д. Страхование: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 1998. – 424 с. – Библиогр.: с.412 – 415. (с.182 – 183, 202 – 205, 220 – 222).
15. Закон України “Про господарські товариства” від 19.09.91 р. № 1576-ХІІ, зі змінами та доповненнями Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 28.12.94 р. в редакції Закону від 22.05.97 р. № 283/97-ВР, зі змінами та доповненнями.
16. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 01.06.00 р. № 1775-ІІІ.
17. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування” від 04.10.2001 р. № 2745-ІІІ.
18. Положення про порядок формування, розміщення та обліку страхових резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя,

затверджене наказом Комітету з питань у справах нагляду за страховою діяльністю від 26.05.97 р. № 41.

19. Інструкція про порядок видачі суб'єктам підприємницької діяльності ліцензій на здійснення страхової діяльності на території України, затверджена наказом ліцензійної палати при міністерстві економіки України, Комітету з питань у справах нагляду за страховою діяльністю від 15.07.96 р. № ЛП-18/78.

20. “Методика формування резервів зі страхування життя”, затверджена наказом Комітету з питань справ нагляду за страховою діяльністю від 23.06.97 р. № 46.

21. Наказ міністерства фінансів України “Про звітні дані страховика в 2000 р.” від 27.06.00 р. № 141.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Чи потрібен державний контроль за регулюванням інвестиційної політики страховика?
2. Що слід розуміти під поняттям «страховий нагляд»?
3. Якими є напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування?

Теми рефератів:

1. Закон України «Про страхування», його значення для розвитку страхування в Україні.
2. Правове регулювання страхової діяльності в Україні.
3. Аналіз міжнародного законодавства з питань страхування.
4. Страховий нагляд за діяльністю суб'єктів страхового ринку в умовах його становлення.
5. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування.

СЕМІНАР 4. РИЗИКИ В СТРАХУВАННІ ТА ЇХ ОЦІНКА

1. Поняття ризику, його місце в страхуванні.
2. Методи оцінки ризику в страховій практиці
3. Класифікація страхових ризиків та їх характеристика.
4. Система управління ризиком: поняття та основні етапи.
5. **Форми (методи) антиризикової діяльності: компенсація збитків, репресія (подолання), превенція (запобігання).**

Термінологічний словник:

Відбір ризиків — заходи, які застосовує страховик щодо формування збалансованого і прибуткового страхового портфеля шляхом залучення до страхування об'єктів лише певного роду.

Оцінка вартості ризику — визначення наслідків настання події або сукупності подій, на випадок яких проводиться страхування, виражене в грошовій формі.

Ризик страховий — 1) ймовірна подія або сукупність подій, на випадок настання яких проводиться страхування; 2) конкретний об'єкт страхування або вид відповідальності; 3) розподіл між страховиком і страхувальником несприятливих економічних наслідків у разі настання страхового випадку.

Ступінь ризику — ймовірність настання страхового випадку, а також можливий збиток від нього. Відображує обсяг можливої відповідальності страховика за укладеними договорами. Кількісний вираз C_r — показник збитковості страхової суми.

Рекомендована література:

1. Кропельницька С. О., Петруняк А.Д. Страхування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – Івано-Франківськ, ЦІТ, 2007. – 176 с.
2. Александрова М. М. Страхування : Навчальний посібник для вузів. - Київ : ЦУЛ, 2002.
3. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування” від 04.10.2001 р. № 2745 – III.
4. Александров А. А. Страхование. – М.: “Издательство ПРИОР”, 1998. – 192 с.(с.3 – 9).
5. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – 2-е вид., перроб. і доп. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. - 203 с. (с.6 – 19).
6. Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол.і наук.ред. С.С. Осадець.- Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002.- 599с. (С.62-74).
7. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с. (С.57 - 86)
8. Балабанов И. Т. Риск-менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 192 с.
9. Баранчикова Н. А. Моральная опасность в страховом бизнесе. // Страховое дело. – 2001. - № 12. – с. 30 – 33.
10. Клапків М.С. Питання ентомології економічного ризику. // Фінанси України. – 2001. - № 4. – с. 14 – 20.
11. Клапків М. С. Теорії оптимального фінансування антиризикової діяльності // Фінанси України. - 1998. - № 9. – с. 35 – 45.
12. Ротова Т. А., Руденко Л.С. Страхування: Навч. посіб. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 402 с. (с. 7-88).
13. Ротова Т. А. Методичний інструментарій управління страховими ризиками. // Фінанси України. – 2002. - № 3. – с.140 – 144.
14. Цветкова Л. Концепция трактовки понятия «страховой риск» как атрибута страхового продукта. // Страховое дело – 2000. - № 3. – с. 48 – 51.
15. Чернова Г. В. Финская классификация рисков в деятельности страховой компании. // Страховое дело. – 2001. № 12. – с. 45 – 50.
16. Шахов В. В. Риски. Теоретический аспект. // Финансы. – 2000. - № 7. – с. 33 – 36.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Яка класифікація ризиків є найбільш повною?

2. Які ризики є найбільш небажаними для страховиків і чому?
3. За якими критеріями можна оцінити ефективність управління ризиком у страхуванні?

Теми рефератів:

1. Ризики в особистому страхуванні та можливість їх страхування.
2. Оцінка ризиків у майновому страхуванні.
3. Ризикові обставини і страховий випадок.
4. Специфіка ризиків в особистому страхуванні.
5. Специфіка ризиків у страхуванні відповідальності.

СЕМІНАР 5. СТРАХОВИЙ ТАРИФ І ТАРИФНА ПОЛІТИКА СТРАХОВИКА

1. Поняття актуарних розрахунків, їх застосування в страхуванні.
2. Поняття страхового тарифу, його економічний зміст.
3. Складові елементи страхового тарифу, їх призначення та розрахунок.
4. Методи розрахунку страхових тарифів.
5. Тарифна політика страховика, напрямки її удосконалення.

Термінологічний словник:

Брутто-премія (gross premium) — загальна сума страхових внесків, що їх сплачує страхувальник. визначається на підставі *страхової суми* і *брутто-ставки* (страхового тарифу).

Брутто-ставка (gross rate) — сума визначеної *нетто-ставки* та *навантаження*. ці складові мають різне призначення. *нетто-ставка* має забезпечити відшкодування витрат на покриття збитків з ризикових видів страхування, а також на виплати зі страхування життя. *навантаження* призначене для забезпечення фінансування витрат *страховика* на ведення справи та отримання прибутку від страхових операцій.

Збитковість страхової суми (insurance sum losses) — показник діяльності страховика, що характеризує відношення *страхового відшкодування* до *страхової суми* всіх застрахованих об'єктів у ризикових видах страхування. з. с. с. визначається у відсотках і показує ймовірність збитку. зіставляючи фактичний і тарифний рівні з. с. с. оцінюють ризики.

Коефіцієнт збитків (claims or loss ratio) — показник, що розраховується як відношення оплачених і тих, що підлягають оплаті, претензій до зароблених премій.

Навантаження (loading) — частина страхового тарифу, що не пов'язана з формуванням фондів для здійснення страхових виплат. за рахунок н. покриваються витрати, зумовлені організацією та забезпеченням страхової справи (оплата праці персоналу страховика, оплата посередницьких послуг, оренда приміщень офісу, витрати на придбання й експлуатацію обчислювальної техніки, рекламу, транспортні послуги, сплату деяких

податків та обов'язкових платежів тощо). н. є також джерелом отримання певної суми прибутку від страхової діяльності.

Нетто-премія (net premium) — *брутто-премія* за мінусом навантаження. н.-п. призначена для формування страхового фонду, з якого здійснюються *страхові виплати* й відшкодування.

Нетто-ставка (net rate) — частина *страхового тарифу*, що призначена для формування ресурсів страховика, спрямовуваних на виплату *страхових відшкодувань* і *страхових сум*. методи розрахунку н.-с. у майновому та особистому страхуванні різні. у *майновому страхуванні* н.-с. складається з основної частини та ризикової надбавки.

Ризикова премія (risk (or pure) premium) — частина *страхової премії*, яку страховик призначає для створення необхідного резерву з метою виплати *страхового відшкодування*.

Ризикова надбавка (risk loading) — частина *страхового тарифу*, яка передбачається для створення щорічного фонду страхування в розмірах, що забезпечують виплату *страхового відшкодування* при підвищених збитках. розмір р. н. залежить від заданого рівня безпеки та середньоквадратичного відхилення суми виплат.

Страхова премія (внесок, платіж) (insurance premium) — плата страхувальника страховикові за те, що той зобов'язався відшкодувати страхувальникові у разі виникнення страхової події матеріальні збитки, завдані застрахованому майну, або виплатити страхову суму при настанні певних подій. с. п. сплачується одноразово до вступу в дію договору страхування або періодично в передбачені ним строки. розмір с. п. залежить від страхового тарифу (брутто-ставки) і страхової суми, періоду страхування та іноді від деяких інших чинників.

Страховий внесок (премія, платіж) (insurance premium) — сума, що її сплачує страхувальник *страховикові* за зобов'язання відшкодувати збитки, завдані застрахованому майну, або сплатити страхову суму в разі настання зумовлених подій у житті *страхувальника* (застрахованого). с. в. може сплачуватись одноразово (до вступу договору в дію) і в кілька строків, обумовлених *договором страхування*.

Страхові тарифи (insurance tariff) — ставки страхових платежів з одиниці страхової суми або об'єкта страхування за певний період. с. т. складається з нетто-ставки і навантаження. їх сума дорівнює брутто-ставці. с. т. з обов'язкових видів страхування затверджуються державою, добровільних — визначаються страховиками.

Рекомендована література:

1) Кропельницька С. О., Петруняк А.Д. Страхування: Навч.-метод. посібник для самот. вивч. дисц. – Івано-Франківськ, ЦІТ, 2007. – 176 с.

2) Александрова М. М. Страхування : Навчальний посібник для вузів. - Київ : ЦУЛ, 2002.

3) Закон України „Про внесення змін до Закону України "Про страхування" від 04.10.2001р. № 2745-III.

4) Указ Президента України „Про застосування міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів" від 4 жовтня 1994р. № 56794.

5) Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – 2-е вид., перроб. і доп. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. - 203 с. (с.29 - 38).

6) Біленчук Д. П., Біленчук П. Д., Залетів О.М. Клименко Н.Страхове право України. Підручник для вищих навчальних закладів. За редакцією професора Біленчука П. Д. і президента Ліги страхових організацій України Філонюка О. Ф. - К.: Атака, 1999. 368 с. (с.38 -48,106-140).

7) Внукова Н. М. Практикум із страхування. Випуск 1.- К.: Лібра, 1998.- 40с.(с.4-6).

8) Внукова Н.М Практика страхового бізнеса. - К.: Лібра, 1994.- 80с.(с. 5-17).

9) Гвозденко А. А. Основи страхування: Учебник. - М.: Финанси й статистика, 1998. - 304 с. (с.52 - 65).

10) Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік: роздуми вченого. - Житомир: ПП „Рута", 2001.- 100 с.

11) Заруба О. Д. Страхова справа: Підручник. - К.: Товариство "Знання", КОО, 1998. - 321 с. (с.28 - 40).

12) Кашенко О. Л., Борисова В. А. Соціально-економічні основи страхування: Навчальний посібник. - Суми: Видавництво "Університетська книга", 1999. - 252 с. (с.7 - 8, 12 - 14).

13) Кузьмінський Ю. Форма та зміст міжнародного економічного контракту.//Ж-л „Бухгалтерія" № 45/2 (460), 2001, с.43 - 47.

14) Новий тлумачний словник української мови (у чотирьох томах). Укладачі: Яременко В., Сліпущко О. - К.: Видавництво "Аконіт", 2000. -т.3, 928 с. (с.512-513).

15) Ротова Т. А., Руденко Л. С. Страхування: Навч. посіб. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. - 402 с. (с.132 - 181).

16) Таркуцяк А. О. Страхування: Навч. посіб. - К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 1999. -115с. (с.30 - 34).

17) Шахов В. В. Страхование: Учебник для вузов. - М.: Страховой полис, ЮНИТИ, 1997. -311с. (с.57 - 73).

18) Шелехов К. В., Бигдаш В. Д. Страхование: Учеб.пособие.-К.: МАУП, 1998. - 424 с. - Библиогр.: с.412 - 415. (с.44 - 43, 71 - 76, 79 - 87).

19) Борисова В. А., Огаренко О.В. Організаційно-економічний механізм страхування. - Суми: Видавництво „Довкілля", 2001. - 194 с.

20) Бридун Є. С. Страхова справа. Посібник для розв'язування задач для підготовки бакалаврів денної та заочної форми навчання за напрямом „Економіка підприємств" - Ірпінь: академія ДПС України, 2000. - 110 с.

21) Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад, і голов. ред. В. Т. Бусел. - К.: Ірпінь: ВТФ „Перун", 2001. - 1440 с. (с. 1232).

22) Жданов А. Й., Чудилина Т. В. Уточнений репресивний метод розрахунку тарифних ставок в ризикових видах страхування. // Ж-л Страховое дело.-2001.-№ 12,с.37-41.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Що розуміють під актуарними розрахунками?
2. Що розуміють під актуарною калькуляцією?
3. В чому полягають особливості актуарних розрахунків?
4. В чому полягають завдання актуарних розрахунків?
5. З чого складається зміст страхового тарифу?
6. Для чого призначений страховий тариф?
7. Які складові елементи страхового тарифу?
8. В чому полягає їх призначення?
9. Які відмінності в побудові страхових тарифів за різними видами страхування? Чим вони зумовлені?
10. Які методи розрахунку страхових тарифів за ризиковими видами страхування найбільш поширені? В чому полягає їх зміст?
11. Які методи розрахунку страхових тарифів із страхуванням життя найбільш поширені? В чому полягає їх зміст?
12. Що таке тарифна політика і в чому полягає її зміст?
13. Які принципи реалізації тарифної політики страхової компанії? В чому полягає їх зміст?

Теми рефератів:

1. Тарифна політика страхової компанії (на прикладі конкретної страхової компанії, що функціонує в нашому регіоні).
2. Фінансові ризики у страхуванні.
3. Інвестиційні ризики в страхуванні.
4. Підприємницькі ризики: їх характеристика та методи страхування.

**СЕМІНАР 6. СТРАХОВИЙ РИНОК. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ
(КОМПАНІЯ)**

- 1. Поняття страхового ринку та його структура. Класифікація страхових ринків.**
- 2. Суб'єкти страхового ринку. Страхові посередники.**
- 3. Договір страхування, його зміст і значення.**
- 4. Страхова компанія як необхідний суб'єкт страхового ринку.**
- 5. Характеристика основних типів страхових організацій. Об'єднання страховиків.**
- 6. Структура страхової компанії та управління нею.**

Термінологічний словник:

Аварійний комісар — фахівець, який за дорученням страховика визначає причину, характер, розмір збитків і видає аварійний сертифікат. На А.к. може покладатися участь у проведенні превентивних заходів, ліквідації наслідків страхового випадку. Іноді страховик може доручити А. к. розгляд претензій страхувальника.

Аквізитор — співробітник (агент) страхової компанії, в обов'язки якого входить залучення нових клієнтів й укладення нових або поновлення діючих договорів страхування (здебільшого з фізичними особами).

Аквізиція — діяльність страховика чи страхового посередника щодо залучення клієнтів і укладення нових договорів страхування.

Андеррайтер — висококваліфікований спеціаліст у сфері страхового бізнесу, уповноважений страховою компанією виконувати необхідні процедури з розгляду пропозицій і прийняття ризиків на страхування (перестраховання). А. оцінює ризик, визначає ставки премій та інші умови страхування, оформляє страхові поліси.

Договір страхування — письмова угода між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку сплатити страхову суму або відшкодувати завданий збиток страхувальнику чи іншій особі у межах страхової суми.

Ковернота страхова — свідоцтво про страхування, що видається брокером страхувальнику. Є підтвердженням укладання договору страхування.

Ліга страхових організацій України — некомерційне об'єднання страховиків з метою відстоювання їх інтересів у владних структурах, сприяння розвитку страхового законодавства, підвищення кваліфікації персоналу та інформаційного забезпечення страхових компаній, встановлення контактів з відповідними об'єднаннями інших держав.

Маркетинг страховика — діяльність страхової компанії, спрямована на планування, визначення ціни, рекламування і реалізацію страхових послуг. Це — діяльність, що супроводжує рух послуг від страхової компанії до страхувальника.

Моторне (транспортне) страхове бюро України, МТСБУ — форма об'єднання страховиків, що здійснюють страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Створене в 1994 р. Страховики можуть входити до МТСБУ як повні або асоційовані члени. Вищим органом управління МТСБУ є загальні збори страховиків — членів Моторного бюро. Метою МТСБУ є координація діяльності його членів щодо оформлення страхування і покриття шкоди, завданої третім особам внаслідок дорожньо-транспортних пригод на території України, а також за її межами, реалізація договорів, конвенцій і домовленостей з уповноваженими організаціями щодо страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів інших країн.

Поліс генеральний — письмова угода між страхувальником і страховиком про те, що протягом обумовленого періоду перший буде передавати, а другий приймати на страхування на погоджених умовах усі об'єкти, які відповідають певним ознакам.

Поліс страховий — документ, який видається страховиком страхувальнику і засвідчує факт укладання договору страхування.

Реклама — платне, спрямоване на певну категорію потенційних споживачів звернення, яке здійснюється через засоби масової інформації та

будь-які інші засоби публічного звернення і яке агітує на користь якого-небудь товару, марки, фірми тощо.

Страховий пул — добровільне об'єднання страхових компаній для спільного страхування певних ризиків. С. п. не завжди є юридичною особою. Він створюється на підставі угоди між страховими компаніями з метою забезпечення фінансової стійкості страхових операцій на умовах солідарної відповідальності за виконання зобов'язань за договорами страхування.

Страховий ринок — особлива соціально-економічна структура, сфера економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу є специфічний товар — страхова послуга, де формується попит і пропозиція на неї.

Страховики — в Україні: юридичні особи, створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з обмеженою відповідальністю, що одержали у встановленому порядку ліцензію на право здійснення страхової діяльності.

Страхові агенти — громадяни або юридичні особи, які діють від імені та за дорученням страховика і виконують частину його страхової діяльності (укладення договорів страхування, одержання страхових платежів, виконання робіт, пов'язаних з виплатами страхових сум і страхового відшкодування).

Страхові брокери — громадяни або юридичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють посередницьку діяльність на страховому ринку від свого імені на підставі доручень страхувальника або страховика.

Страхові послуги — діяльність страховика, яка проводиться в інтересах страхувальників для забезпечення їх потреби в страховому захисті. Через С. п. відбувається купівля-продаж страхового захисту.

Страхувальники — юридичні особи та дієздатні громадяни, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України. С. можуть укласти із страховиками договори про страхування третіх осіб, які можуть набувати прав і обов'язків С. згідно з договором страхування. Також С. мають право при укладанні договорів страхування призначити громадян або юридичних осіб для отримання страхового відшкодування (страхових сум).

Сюрвейєр — експерт, інспектор або агент страховика, який здійснює огляд майна, що приймається на страхування. На підставі висновку С. страховик приймає рішення про укладення договору страхування.

Бізнес-план страховика — програма функціонування компанії, що конкретизує її діяльність на найближчу перспективу (3—5 років) згідно з потребами ринку і можливостями мобілізації для цього відповідних ресурсів.

Віце-президент — замісник президента страхової компанії, що зазвичай керує також певною стороною діяльності компанії.

Диверсифікація — 1) одночасний розвиток багатьох не пов'язаних один з одним видів страхування; 2) розширення сфери діяльності страховика в галузях, не пов'язаних безпосередньо із страхуванням.

Кептивна страхова компанія — компанія, створена промисловими, торговельними, банківськими та іншими структурами з метою задоволення їх потреб у страхових послугах.

Композитна компанія — в іноземній практиці — універсальний страховик, який здійснює як страхування життя, так і загальне страхування.

Ліцензія — документ, що potwierджує право страховика на проведення конкретних видів страхування.

Ллойд — 1) міжнародний страховий ринок, розташований у лондонському Сіті; 2) корпорація (об'єднання) юридично незалежних страховиків, кожен з яких самостійно приймає на страхування ризики виходячи зі своїх фінансових можливостей.

Монополія страхова — 1) виключне право державних страхових організацій на проведення страхування в країні; 2) страхова компанія або група таких компаній, що панує на національному (міжнародному) страховому ринку при проведенні певних видів страхування.

Офшорна страхова компанія — страхова компанія із спеціальним статусом: як правило, виведена з-під національного регулювання страхової діяльності за місцем реєстрації або розташована в офшорному фінансовому центрі.

Президент компанії — найвищий керівник страхової компанії, на якого покладені функції управління оперативною діяльністю компанії.

Стратегія — генеральна програма дії компанії, що передбачає головну мету компанії та шляхи її досягнення.

Страхова компанія — суб'єкт підприємницької діяльності, який бере на себе обов'язки страховика і має на це відповідну ліцензію.

Страхове товариство — установа, організація, компанія, створена на засадах угоди юридичними особами і громадянами шляхом об'єднання їх майна та підприємницької діяльності з метою одержання прибутку. До С. т. належать: акціонерні, повні, командитні товариства та товариства з додатковою відповідальністю.

Товариство взаємного страхування — організація некомерційного типу, створена для страхування майнових інтересів її членів-учасників.

Рекомендована література:

1. Кропельницька С. О., Петруняк А.Д. Страхування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — Івано-Франківськ, ЦІТ, 2007. — 176 с.
2. Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол.і наук.ред. С.С. Осадець.- Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002.- 599с. (С.76 - 142).
3. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. — К.: Знання, 2008. — 1019 с. (С.614 -664)
4. Таркуцяк А. О. Страхування: Навч. посіб. - К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 1999. - 115 с. (с.65 -90).
5. Ротова Т. А., Руденко Л.С. Страхування: Навч. посіб. - К.:Київ. нац. торг.-екоп. ун-т, 2001. - 402 с.(288-328).
6. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. — 2-е вид., перроб. і

доп. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. - 203 с. (с.36- 53).

7. Ткаченко Н. В. Страхування: Навч. посібник. – К.: Ліра –К, 2007. – 376 с. (С. 48-83).

8. Ткаченко Н. В. Страхування. Практикум: Навч. посібник. – К.: Ліра – К, 2007. – 270 с.

9. Внукова Н.Н. Практика страхового бізнесу.-К.: Лібра, 1994.-75с.

10. Сербіновський Б.Ю. , Гаркуша В.І. Страхова справа.- Ростов на Дону .-2000р.-250с.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Стан і розвиток страхового бізнесу в Україні.
2. Сучасний стан страхового ринку України та перспективи його розвитку.
3. Порівняльний аналіз окремих видів об'єднань страховиків.
4. Переваги і вади відкриття страхового ринку України для іноземних страховиків.
5. Іноземні страховики на страховому ринку України.
6. Вплив ринкових умов на діяльність страховиків в Україні.
7. Економічна необхідність і значення об'єднань страховиків.
8. Конкуренція між страховиками України.
9. Діяльність найбільших страхових компаній України.
10. Розвиток страхового ринку вимагає вироблення ефективної стратегії розвитку страховика.

Теми рефератів:

1. Проблеми становлення страхового ринку України.
2. Розвиток страхового ринку України: стан, проблеми і перспективи.
3. Маркетинг у страхуванні та його значення.
4. Реклама та її значення для формування попиту на страхову послугу.
5. НАСК «Оранта» на страховому ринку України.
6. Роль посередників на страховому ринку України.
7. Порівняння страхового ринку України зі страховими ринками розвинутих країн світу.
8. Рекламна робота страхової компанії.
9. Історія виникнення та розвитку страхових організацій.
10. Особливості рейтингування страхових компаній.
11. Особливості діяльності товариств взаємного страхування.
12. Організація діяльності корпорації страховиків Ллойд.

СЕМІНАР 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

- 1. Поняття особистого страхування та його класифікація.**
- 2. Страхування життя. Його види.**
- 3. Страхування від нещасних випадків: добровільне і обов'язкове**
- 4. Медичне страхування.**

Термінологічний словник:

Вигодонабувач — особа, призначена страхувальником для одержання страхової суми у випадку його смерті, в особистому страхуванні.

Викупна сума — частина резерву внесків на день припинення страховиком сплати внесків, яка підлягає виплаті страхувальнику за договором страхування життя в разі його припинення. Розмір викупної суми залежить від тривалості часу, який минув від початку дії договору страхування і строку, на який він був укладений. Розмір викупної суми визначається за спеціальними таблицями, складеними страховиком.

Довгострокове страхування життя — страхування на строк, більший трьох років. В особистому страхуванні довгостроковими є всі види страхування життя.

Заповітне розпорядження — спеціальна умова договору особистого страхування, в якому передбачено розпорядження страхувальника (застрахованого) щодо страхової суми на випадок смерті в період строку страхування.

Індивідуальне страхування — різновид особистого страхування. Договори індивідуального страхування укладаються страховиком з конкретними особами в індивідуальному порядку.

Колективне страхування — сукупність договорів особистого страхування, які укладаються не з окремими фізичними особами, а з юридичними особами стосовно групи застрахованих осіб.

Медичне страхування — форма соціального захисту інтересів населення в охороні здоров'я, яка має на меті гарантувати громадянам при настанні страхового випадку одержання медичної допомоги за рахунок накопичених коштів і фінансувати профілактичні заходи.

Нещасний випадок — раптова короткочасна подія, яка настала проти волі людини і спричинила шкоду здоров'ю або смерть.

Об'єкт страхування в особистому страхуванні — життя, здоров'я, працездатність людини.

Страхова сума — сума, на яку укладається договір особистого страхування, а також конкретний розмір грошових коштів, що повинен сплатити страховик страхувальнику у разі настання страхової події.

Рекомендована література:

1. Кропельницька С. О., Петруняк А.Д. Страхування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – Івано-Франківськ, ЦІТ, 2007. – 176 с.
2. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с. (С.112-208)
3. Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол.і наук.ред. С.С. Осадець.- Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002.- 599с. (С.196-245).
4. Ротова Т. А., Руденко Л.С. Страхування: Навч. посіб. - К.:Київ. нац. торг.-екоп. ун-т, 2001. – 402 с.(211-248).

5. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – 2-е вид., перроб. і доп. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. - 203 с. (с.68 - 99).
6. Основи довгострокового страхування: Навч. посібник / А. Т. Головка, ін. - К.: Алерта, 2007. – 444 с.
7. Плиса В.Й. Страхування: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2005.– 392 с.
8. Зайвенко Т.О. Переваги, недоліки та сучасний стан страхового асистансу в Україні // Економіка Фінанси Право №5, 2008, С.15.
9. Шелехов К.В., Бігдаш В.Д. Страхування : Навч. Посібник.-К.: МАУП, 1998.-424с.
10. Сиркісов С.Е. Особисте страхування.-Фінанси і статистика, 1996.-94с.
11. Семенков А.В. Медичне страхування.-М.: Фінстатінформ, 1995.
12. Філонюк О.Ф. Страхова медицина // Страхова справа.- 2001.-№3.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проблеми розвитку особистого страхування в Україні та шляхи їх вирішення.
2. Обов'язкове медичне страхування в Україні: «за» і «проти».

Теми рефератів:

1. Сучасний стан особистого страхування в Україні.
2. Розвиток особистого страхування в умовах монополії держави на ведення страхової справи.
3. Страховий захист життя дітей.
4. Обов'язкові види особистого страхування та їх значення.
5. Медичне страхування: виникнення та розвиток.

СЕМІНАР 8. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ

- 1. Поняття майнового страхування, його значення.**
- 2. Страхування майна підприємств від вогню та інших небезпек.**
- 3. Страхування майна громадян.**
- 4. Страхування транспортних засобів.**
- 5. Страхування врожаю та тварин у сільськогосподарських підприємствах.**
- 6. Страхування технічних ризиків.**

Термінологічний словник:

Аварійний сертифікат — документ, що потверджує розмір, причини і характер збитку в застрахованому майні.

Аварійні комісари — особи, які займаються визначенням причин настання страхового випадку та розміру збитків, кваліфікаційні вимоги до яких встановлюються актами чинного законодавства України.

Акт страховий — письмовий документ, що засвідчує подію або випадок, які відбулися. У практиці страхування є офіційним документом про причину, дату, місце пошкодження або втрати майна, розмір нанесеного збитку.

Відшкодування збитку — повна або часткова компенсація страховиком втрат вартості майна в результаті його загибелі чи пошкодження внаслідок стихійного лиха та інших подій або відновлення втраченого доходу шляхом виплати страхового відшкодування.

Відшкодування страхове — грошова сума, яка виплачується страховиком за умовами майнового страхування і страхування відповідальності у разі настання страхового випадку. До уваги беруться: вартість майна, знищеного страховим випадком повністю; величина збитку від часткового пошкодження майна; витрати на рятування майна і приведення його до належного стану. В. с. не може перевищувати розміру прямого збитку, якого зазнав страхувальник.

Диспаша — спеціальний розрахунок з розподілу витрат при загальній аварії між власником судна, вантажу і фрахтівником. Складається диспашером.

Диспашер — спеціаліст у галузі морського страхування, який здійснює розрахунки з розподілу витрат при загальній аварії між заінтересованими сторонами.

Премія страхова — плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховикові згідно з договором страхування.

Системи страхового забезпечення — такими системами є:

– пропорційна система — передбачає виплату страхового відшкодування в тій самій пропорції щодо реального збитку, що й страхова сума за договором щодо дійсної вартості застрахованого майна;

– система першого ризику — передбачає повне відшкодування збитків, завданих застрахованому майну, але в межах страхової суми за договором;

– система граничного відшкодування — використовується в тих видах майнового страхування, де страховик має компенсувати збитки страхувальника, обчислені як різниця між заздалегідь обумовленою границею і фактичним рівнем доходів. Ця система поширюється на страхування врожаю, втрат від простоїв у виробництві тощо.

Тарифна ставка — ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування.

Рекомендована література:

1. Кропельницька С. О., Петруняк А.Д. Страхування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – Івано-Франківськ, ЦІТ, 2007. – 176 с.

2. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с. (С.211-274)

3. Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол.і наук.ред. С.С. Осадець.- Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002.- 599с. (С.247-348).

4. Ротова Т. А., Руденко Л. С. Страхування: Навч. посіб. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. - 402 с. (с.250 - 280).
5. Заруба О. Д. Страхова справа: Підручник. - К.: Товариство „Знання”, КОО, 1998. - 321 с. (с.48 - 60).
6. Ткаченко Н. В. Страхування: Навч. посібник. – К.: Ліра –К, 2007. – 376 с. (С.131-155).
7. Внукова Н. М. Практикум із страхування. Випуск 1.- К.: Лібра, 1998.- 40с.(с.7-12).
8. Таркуцяк А. О. Страхування: Навч. посіб. - К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 1999. - 115 с. (с.50 -120).
9. Шелехов К.В., Бігдаш В.Д. Страхування : Навч. Посібник.-К.: МАУП, 1998.-424с.
10. Сербіновський Б.Ю. , Гаркуша В.І. Страхова справа.- Ростов на Дону .-2000р.-250с.
11. Майнове страхування в умовах ринку// Фінанси України.- 2000.-№ 9
12. Ткаченко Н. В. Страхування. Практикум: Навч. посібник. – К.: Ліра – К, 2007. – 270 с.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проблеми та перспективи розвитку майнового страхування в Україні.
2. Роль страхування у розвитку агропромислового комплексу.
3. Роль майнового страхування у забезпеченні безперервності суспільного виробництва.

Темати рефератів:

1. Проблеми розвитку майнового страхування в Україні.
2. Формування ринку майнового страхування в Україні.
3. Формування страхового інтересу суб'єктів підприємництва за умов ринкової економіки.
4. Досвід зарубіжних країн у страхуванні майна юридичних осіб.
5. Страхування виставок.
6. Можливості відстежування інфляції у майнових видах страхування.
7. Стан і розвиток страхування майна сільськогосподарських підприємств в Україні.

СЕМІНАР 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

1. **Необхідність, сутність і розвиток страхування відповідальності. Його основні види. Договори на основі “прояву”, на основі “заявлених вимог”**
2. **Характеристика об'єктів і суб'єктів страхування відповідальності.**
3. **Обсяг і ліміти відповідальності страховика за договорами страхування відповідальності.**
4. **Особливості страхування цивільно-правової відповідальності**

власників транспортних засобів. Міжнародна система «Зелена картка».

5. Страхування професійної відповідальності.

Термінологічний словник:

Абсолютна відповідальність — в іноземній практиці: вид страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції.

Бенефіціар — 1) особа, на користь якої страхувальник уклав договір страхування; 2) третя особа — вигодонабувач за страховим полісом.

Вина страхувальника — суб'єктивне ставлення юридичної або фізичної особи до своєї протиправної поведінки та її можливих наслідків, що може спричинитися до завдання шкоди.

Відповідальність безумовна (сувора) — відповідальність, що виникає без вини.

Відповідальність нелімітована — відповідальність страховика без обмеження сум страхових виплат.

Делікт — правопорушення, що є основою (підставою) для позову за збитками при відсутності контракту (угоди, договору).

Договірна відповідальність — настання цивільної відповідальності внаслідок невиконання або неналежного виконання договірних зобов'язань.

Дорожньо-транспортна пригода — подія, що сталася під час руху транспортного засобу, внаслідок якої загинули або дістали поранення люди чи завдано матеріальних збитків.

Забруднення довкілля — надходження до навколишнього середовища твердих, газоподібних речовин, мікроорганізмів або енергії, внаслідок чого здійснюється шкідливий вплив на людину, флору, фауну.

«Зелена картка» — назва системи міжнародних договорів і страхового поліса зі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, які виїжджають у країни — члени цієї системи.

Ліміт відповідальності страховика — максимально можлива відповідальність страховика, що впливає з умов договору страхування.

Позадоговірна відповідальність — настання цивільної відповідальності у випадку заподіяння шкоди, не пов'язаної з невиконанням (неналежним виконанням) договірних зобов'язань.

Ретроспективне покриття — відповідальність страховика за помилки, допущені попередником страхувальника по страхуванню професійної відповідальності.

Страхування відповідальності — галузь страхування, що об'єднує види страхування, в яких об'єктами страхового захисту виступають майнові інтереси, пов'язані з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди життю, здоров'ю або майну фізичних осіб, а також майну юридичних осіб.

Страхування екологічних ризиків — сукупність видів страхування, що передбачають відповідальність страховика за ризики, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища.

Страхування цивільної відповідальності — страхування, при якому страховик бере на себе зобов'язання сплатити страхувальникові

суми, пред'явлені йому відповідно до закону і в межах юридичної відповідальності страхувальника перед третіми особами.

Транспортний засіб — пристрій, призначений для перевезення людей або вантажу, а також установленого на ньому спеціального обладнання чи механізмів.

Рекомендована література:

1. Кропельницька С. О., Петруняк А.Д. Страхування: Навч.-метод. посібник для самот. вивч. дисц. – Івано-Франківськ, ЦІТ, 2007. – 176 с.
2. Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол.і наук.ред. С.С. Осадець.- Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002.- 599с. (С.380-428).
3. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с. (С.343 - 395)
4. Таркуцяк А. О. Страхування: Навч. посіб. - К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 1999. - 115 с. (с.65 -90).
5. Ротова Т. А., Руденко Л.С. Страхування: Навч. посіб. - К.:Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. - 402 с.(288-328).
6. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – 2-е вид., перроб. і доп. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. - 203 с. (с.102- 130).
7. Ткаченко Н. В. Страхування: Навч. посібник. – К.: Ліра –К, 2007. – 376 с. (С. 155-185).
8. Ткаченко Н. В. Страхування. Практикум: Навч. посібник. – К.: Ліра – К, 2007. – 270 с.
9. Внукова Н.Н. Практика страхового бізнесу.-К.: Лібра, 1994.-75с.
10. Сербіновський Б.Ю. , Гаркуша В.І. Страхова справа.- Ростов на Дону .-2000р.-250с.

Питання для самотійного опрацювання:

1. Страхування відповідальності в Україні: проблеми та перспективи розвитку.
2. Розвиток страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні.
3. Проблеми впровадження «Зеленої картки» в Україні.
4. Страхування відповідальності власників окремих видів транспорту в Україні: тенденції та перспективи розвитку.
5. Важливість проведення страхування професійної відповідальності в Україні.
6. Чи вирішує екологічне страхування проблеми забруднення довкілля?

Теми рефератів:

1. Необхідність функціонування міжнародної системи «Зелена картка».
2. Особливості страхування відповідальності судновласників.
3. Страхування цивільної відповідальності авіаперевізників.
4. Іноземний досвід страхування професійної відповідальності.
5. Страхування відповідальності роботодавців буде проводитись, якщо.

СЕМІНАР 10. ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ

1. **Необхідність, сутність і принципи перестраховання.**
2. **Співстраховання і механізм його застосування.**
3. **Методи перестраховання.**
4. **Пропорційна форма перестраховання. Види договорів пропорційного перестраховання.**
5. **Непропорційна форма перестраховання. Види договорів непропорційного перестраховання.**

Термінологічний словник:

Активне перестраховання — приймання іноземних ризиків для покриття або продажу страхових гарантій.

Бордеро — перелік ризиків, які підпадають під перестраховання. Цей перелік висилає цедент перестраховикові в облігаторному перестрахованні.

Брокерська комісія — відрахування із страхової премії на користь брокера. Комісія враховує прибуток і витрати брокера щодо розміщення перестраховувального договору.

Власне утримання — частина ризику, яку залишає собі страховик згідно із своїми фінансовими можливостями.

Депозит премій — частина страхової премії, що належить перестраховикові, але тимчасово утримується перестраховувальником з метою підвищення гарантії своєчасного виконання зобов'язань, передбачених договором перестраховання.

Ексцедент — залишок страхової суми, що утворюється понад власне утримання страховика і повністю надходить у перестраховання.

Ліміт перестраховувального покриття — максимальний обсяг збитків, який перестраховик може покрити за ризиком.

Максимально можливий збиток, (PML) — найбільший розмір збитку, що може бути завданий застрахованому об'єкту внаслідок одного страхового випадку.

Місткість перестраховувального договору — максимальна сукупна сума ризику, що залишається на власному утриманні компанії, яка прийняла цей ризик і ліміт відповідальності перестраховиків за договором перестраховання.

Пасивне перестраховання — передача ризиків іноземним страховикам.

Перестраховальна комісія — відрахування з премії на користь ретроцедента. Використовується в ретроцесії.

Пріоритет — власна участь цедента в покритті збитків.

Ретроцесія — подальша передача цесіонарієм ризику (частково або повністю) наступному перестраховику.

Тант'єма — своєрідна комісія, що сплачується цеденту з чистого прибутку перестраховика за результатами проходження договору перестраховання.

Цедент — сторона, яка передає ризик у перестраховування (прямий страховик, перестраховальник).

Цесіонарій — сторона, яка приймає ризик у перестраховування (перестраховик).

Рекомендована література:

1. Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол.і наук.ред. С.С. Осадець. - Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002.- 599с. (С.428-458).

2. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с. (С.395 – 429).

3. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – 2-е вид., перроб. і доп. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. - 203 с. (С.130- 139).

4. Ткаченко Н. В. Страхування: Навч. посібник. – К.: Ліра –К, 2007. – 376 с. (С.185-206).

Практичні завдання:

Завдання 1

Портфель страховика містить три категорії ризиків на суми 200, 400, 600 тис. ум. од. Квота — 20%. Якими будуть власне утримання цедента та участь перестраховика за трьома категоріями ризиків?

Завдання 2

Власне утримання цедента — 700 ум. од. Цедент уклав договір ексцеденту суми з перестраховиком Z на 10 часток (ліній). Як розподілятиметься відповідальність між сторонами за такими ризиками: 700; 7000; 10000 ум. од.?

Завдання 3

Страховик утримує 30 тис. ум. од. за кожним ризиком. Ним укладений договір ексцеденту суми з чотирма перестраховиками (А, В, С, Д), які беруть на себе такі суми за кожним ризиком:

А — 40 тис. ум. од.;

В — 60 тис. ум. од.;

С – 20 тис. ум. од.;

Д — 30 тис. ум. од.

Визначити місткість договору перестраховування в частках.

Завдання 4

Власне утримання компанії — 500 ум. од. Визначити відсоток перестраховування за ризиками із страховими сумами: 1500 ум. од.; 2000 ум. од.

Завдання 5

Страхова компанія має договір ексцеденту збитку 2000 тис. ум. од. понад 50 тис. ум. од. Визначити участь сторін у збитках: 30 тис. ум. од.; 180 тис. ум. од.

Завдання 6

Сума власного утримання страхової компанії — 100 тис. ум. од., сума ексцеденту — 200 тис. ум. од. Визначити місткість цього договору.

Завдання 7

За квотним перестраховуванням передається 80% зобов'язань, але не більше як 80 тис. ум. од. за одним об'єктом. Якщо після використання квотного договору є надлишок, то він передається перестраховику згідно з договором ексцеденту суми за умови, що він не перевищить утримання цедента більше як у 20 разів.

Визначити обсяг зобов'язань цедента за квотно-ексцедентним договором.

Завдання 8

За договором ексцеденту збитковості відповідальність перестраховувальника встановлена на рівні 105—135%. За рік збитковість склала 140%.

Визначити рівень покриття для перестраховика і цедента.

Завдання 9

Страховиком укладено один ексцедентний договір на 5 часток і другий — на 2 частки.

Пропонується застрахувати ризик із страховою сумою в 1,0 млн. ум. од. Власне утримання — 150 тис. ум. од.

Перестраховик бере на себе 10% за першим договором і 250 тис. ум. од. за другим.

Визначити розмір зобов'язань перестраховика за двома договорами.

Завдання 10

Власне утримання страховика — 10 тис. ум. од. Страховик має договір ексцеденту суми на 5 часток. Страхова сума об'єкта — 70 тис. ум. од.

Визначити:

1. Місткість договору.
2. Відповідальність кожної сторони, якщо в договорі беруть участь п'ять перестраховиків і всі вони погодилися поділити переданий їм договір порівну.
3. Розподілити збиток у 30 тис. ум. од. між цедентом і перестраховиками.

Питання для самостійного опрацювання:

1. З яких причин страхові компанії вдаються до фронтування (нульового власного утримання)?
2. Тенденції розвитку вітчизняного ринку перестраховування.
3. Шляхи збільшення місткості страхового ринку України. Вплив перестраховування на цей процес.
4. Державне регулювання перестраховувальної діяльності.
5. Порівняльна характеристика принципів діяльності страхового і перестраховувального пулу.

Темати рефератів:

1. Історія розвитку перестраховування.
2. Пропорційне перестраховування. Види договорів.
3. Непропорційне перестраховування. Види договорів.

4. Особливості перестраховування окремих ризиків.
5. Економічна сутність і функції перестраховування.
6. Особливості перестраховування ризиків у нерезидентів.
7. Співстраховування та механізм його дії.
8. Перестраховування як чинник збільшення місткості вітчизняного страхового ринку.
9. Основні форми перестраховувального захисту.
10. Власне утримання при перестраховуванні: необхідність регламентації його розміру.

СЕМІНАР 11. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

- 1. Особливості страхування як сфери бізнесу.**
- 2. Доходи страхової компанії. Склад доходів від страхової діяльності.**
- 3. Зароблена страхова премія та її визначення.**
- 4. Витрати страхової компанії. Склад витрат на проведення страхування.**
- 5. Прибуток страховика та його оподаткування.**

Термінологічний словник:

Зароблена премія — частка від сум надходжень страхової премії, що відповідає ризикам, які вже минули станом на звітну дату.

Незароблена премія — частка від сум надходжень страхової премії, що відповідає ризикам, які ще не минули станом на звітну дату.

Резерв збитків — зарезервовані несплачені суми страхового відшкодування по відомих вимогах страховувальників.

Резерв незаробленої премії — те саме, що й незароблена премія.

Централізовані страхові резервні фонди — фонди, що утворюються Моторним транспортним (страховим) бюро України та іншими подібними організаціями; формуються за рахунок внесків страховиків — членів цих організацій.

Рекомендована література:

1. Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол.і наук.ред. С.С. Осадець.- Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002.- 599с. (С.487-517).
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – 2-е вид., перроб. і доп. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2002. - 203 с. (с.183 - 200).
3. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с. (С. 430-513)
4. Ткаченко Н. В. Страхування: Навч. посібник. – К.: Ліра –К, 2007. – 376 с. (С. 206 - 242).
5. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навч.посіб. – К.: КНЕУ, 2007. – 328 с. (С.41-65; 131-187).

6. Плиса В.Й. Страхування: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2005.– 392 с.

Практичні завдання:

Задача 1

Визначити величину заробленої страхової премії за 1999 р., виходячи з таких даних:

- сума резерву незаробленої премії на 01.01.99 р. — 90 тис. грн., на 31.12.99 р. — 160 тис. грн.;
- сума премій, що надійшли протягом року за договорами страхування, — 500 тис. грн.;
- сума премій, що надійшли за договорами перестраховування, — 140 тис. грн.;
- сума премій, сплачених перестраховиком, — 200 тис. грн.;
- сума комісійної винагороди за передачу ризиків у перестраховування — 20 тис. грн.;
- сума доходів від депозитного вкладу в банку — 200 тис. грн.

Задача 2

Визначити величину прибутку від страхової діяльності виходячи з таких даних:

- сума заробленої страхової премії — 500 тис. грн.;
- сума резерву незаробленої премії — 100 тис. грн.;
- сума резерву збитків — 60 тис. грн.;
- сума комісійної винагороди за передачу ризиків у перестраховування — 20 тис. грн.;
- сума сплаченого відшкодування — 220 тис. грн., у тому числі сплачено перестраховикам — 110 тис. грн.;
- відрахування в централізовані страхові резервні фонди — 30 тис. грн.;
- відрахування у фонди економічного заохочення — 10 тис. грн.;
- витрати на ведення страхової справи — 180 тис. грн.;
- доходи від здачі майна в оренду — 90 тис. грн.;
- доходи від акцій — 250 тис. грн.;
- доходи від врегулювання регресних претензій щодо особи, винної у скоєнні страхової події, — 50 тис. грн.

Задача 3

Використовуючи дані, наведені в задачі 1, визначити розмір податку на прибуток, що має бути сплачений страховою компанією.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Відмінності у визначенні доходів від страхової діяльності згідно із Законом України «Про страхування» і Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» (остання редакція).
2. Шляхи стимулювання діяльності страхових компаній, пов'язаної з інвестуванням і розміщенням тимчасово вільних коштів.

3. Собівартість страхової послуги та її економічний зміст.

Темати рефератів:

1. Характеристика основних показників діяльності страхових компаній України за 3 – 5 попередніх років.
2. Прибуток страховика і чинники його зростання.
3. Система оподаткування страхових компаній в Україні.

ПРАКТИКУМ

ЗАДАЧІ

Страховий тариф

Задача 1. Страхова сума за договором становить 9 тис.грн. Тариф - нетто – 24,9 грн. на 1000 одиниць страхової суми. Питома вага навантаження в брутто – ставці складає 19,5 %.

Визначити:

- 1) Премію-нетто, премію-брутто та ціну страхової послуги.
- 2) Пояснити структуру страхової премії.

$$T_b = T_n / 1 - N$$

$$T_b = 24,9 / 1 - 0,195 = 31 \text{ грн.}$$

$$\text{Премію-нетто} = 24,9 * 9 = 224,1 \text{ грн.}$$

$$\text{Премію-брутто} = 31 * 9 = 279 \text{ грн.}$$

Задача 2. Нетто-премія становить 123 грн., навантаження до нетто-премії 35%. Обчислити брутто-премію.

$$T_b = T_n + N$$

$$T_b = 123 + 123 * 0,35 = 166,05 \text{ грн.}$$

Задача 3. Визначити розмір тарифної ставки, якщо нетто-ставка (T_n) дорівнює 0,6% страхової суми, а частка навантаження в структурі страхового тарифу складає 20%.

$$T_n = 0,6 \% S$$

$$N = 20 \% T_b$$

$$T_b = T_n / 1 - N$$

$$T_b = 0,6 * 100 \text{ грн.} / 1 - 0,2 = 75 \text{ грн.}$$

Задача 4. Розрахувати ризикову нетто-ставку на майнове страхування, якщо було застраховано 1500 об'єктів зі страховою сумою 15 тис. грн. кожен. Відбулось 45 страхових випадків, причому в 15 випадках було виплачено страхові відшкодування в розмірі 70 % страхової суми, в 20 – 50%, а в 10 – 20% страхової суми.

$$T_{no} = (m * Q / n * S) * 100$$

$$T_{no} = 45 / 1500 * ((15 * 0,7 * 15000) + (20 * 0,5 * 15000) + (10 * 0,2 * 15000)) / 15000 = 0,675 * 100 = 67,5 \%$$

Задача 5. Розрахувати ризикову нетто-ставку на майнове страхування, якщо було застраховано 2500 об'єктів зі страховою сумою 20 тис. грн. кожен. Відбулось 74 страхових випадків, причому в 25 випадках

було виплачено страхові відшкодування в розмірі 65% страхової суми, в 20 випадках – 60%, в 15 випадках – 40%, а в 14 – 15% страхової суми.

Задача 6. Розрахувати розмір тарифної ставки (T), якщо нетто ставка (T_n) становить 0,85% страхової суми, а частка навантаження в структурі страхового тарифу – 0,15.

Задача 7. Розрахувати розмір нетто-ставки за умов, якщо ризикова нетто-ставка становить 0,4 % страхової суми, а ризикова надбавка – 0,15% страхової суми.

Задача 8. Розрахувати, чому дорівнює коефіцієнт відношення ризиків, якщо середня страхова сума складає 15 тис. грн. , а середня страхова виплата 9 тис. грн.

Задача 9. Обчислити розмір середньої страхової виплати, якщо середня страхова сума складає 20 тис. грн., а коефіцієнт відношення ризиків – 0,8.

Задача 10. Розрахувати, чому дорівнює середня страхова сума, якщо середня страхова виплата складає 5 тис. грн., а коефіцієнт відношення ризиків – 0,6.

Майнове, принципи страхування, системи страхового забезпечення

Задача 1. Майно підприємства загальною вартістю 200 млн. грн. застраховане на 100 млн. грн. Через пожежу знищено майно на 80 млн. грн.
Розрахувати: яку суму страхового відшкодування отримає страхувальник?

Задача 2. Матеріальні активи підприємства були застраховані на 60 млн. грн., що становить 50% від їх оцінки. Після укладання договору підприємство додатково закупило майна на суму 15 млн. грн. Яку суму страхового відшкодування отримує підприємство, якщо все його майно загине?

Задача 3. Майно підприємця вартістю 280 тис. грн. застраховано на 140 тис. грн. Пожежею знищено майно на 60 тис. грн. Яку суму страхового відшкодування отримає підприємець?

Задача 4. Розрахувати, яку суму треба вписати у договір страхування телевізора «Панасонік», вартість нового 1100 грн. за умови, що він перебуває в користуванні 4 роки і 3 місяці, а ставка зносу для

електронних пристроїв дорівнює 14 % на рік.

Задача 5. Розрахувати, яку суму становить страхове відшкодування за втрачене внаслідок стихійного лиха майно вартістю 300 тис. грн., якщо в договір страхування було включено майно вартістю 500 тис. грн., а страхова сума дорівнювала 400 тис. грн.?

Задача 6. Власник будинку розміщеного в сільській місцевості застрахував його від вогневих ризиків на страхову суму 132 тис. грн. Вартість будинку 150 тис. грн., страховий тариф 0,4%, франшиза – 1,2%. Злива пошкодила будинок і нанесла збитків на суму 32 тис. грн.

Визначити:

- 1) Величину страхового платежу.
- 2) Розмір страхових відшкодування з відрахуванням умовної і безумовної франшизи.

Задача 7. Розрахувати виплати трьох страхових компаній по контрибуції за викрадений автомобіль вартістю 8 200 грн., який вони застрахували свого часу на суми відповідно: 6 500; 8 000; 8 200 грн.; франшиза стосовно викрадення у двох страховиків була безумовною в розмірі — 5 %, у третього — умовною, в розмірі 8%.

Задача 8. Господарське товариство має намір застрахувати своє майно строком на 1 рік у страховому товаристві згідно з правилами страхування майна від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ. Вартість майна, що підлягає страхуванню, за даними бухгалтерського обліку складає 400 тис. грн. Майно страхується на повну вартість. Розмір тарифної ставки заданим видом страхування складає 0,6 % страхової суми. За договором страхування передбачена умовна франшиза «вільно від 1%», відповідно до неї надається знижка до тарифу в розмірі 2 %.

Виходячи із наведених даних розрахувати розмір страхового платежу, який належить сплатити страхувальнику страховому товариству.

Задача 9. Визначити умови використання умовної франшизи, якщо страхова сума складає 200 тис. грн., умовна франшиза передбачена в розмірі 15 % від страхової суми, а збитки страхувальника дорівнюють (тис. грн.):

- 1) 20,0; 2) 10,0; 3) 30,0; 4) 35,0; 5) 45,0.

Задача 10. Визначити умови використання безумовної франшизи, якщо страхова сума складає 200 тис. грн., безумовна франшиза передбачена в розмірі 15 % від страхової суми, а збитки страхувальника дорівнюють (тис. грн.):

- 1) 10,0; 2) 25,0; 3) 35,0; 4) 40,0; 5) 65,0.

Задача 11. Торгівельне підприємство уклало договір страхування майна з страховою компанією на суму 25,0 тис. грн. Балансова вартість майна складає 50,0 тис. грн. Внаслідок стихійного лиха майну підприємства нанесено збиток в сумі 23,0 тис. грн. Держава надала допомогу підприємству з ліквідації наслідків пожеги в сумі 9,0 тис. грн. Визначити розмір страхового відшкодування, яке належить виплатити підприємству страховою компанією.

Задача 12. Розрахувати суму страхового відшкодування за системою першого ризику щодо страхування транспортного засобу фізичної особи на суму 5000 грн. Заявлена вартість автомобіля – 7000 грн. В результаті пошкодження автомобіля в ДТП збиток страхувальника визначено в сумі 3600 грн.

Задача 13. Підприємство уклало зі страховим товариством договір страхування транспортних засобів на суму 250 тис. грн. За договором страхування передбачена безумовна франшиза в розмірі 2,5% страхової суми, що знижує платежі за даним видом страхування на 3%. Визначити:

- 1) розмір страхового платежу, який має сплатити підприємство страховому товариству, якщо страховий тариф складає 2,8%;
- 2) розмір страхового відшкодування за завдані страхувальнику збитки у розмірі 150 тис. грн. за умови, що транспортні засоби страхувались на повну вартість.

Задача 14. Визначити страхове покриття за системою першого ризику і системою пропорційної відповідальності на основі таких даних. Вартість застрахованого майна становить 12 тис. грн., страхова сума за договором страхування – 10,0 тис. грн., збиток страхувальника внаслідок страхової події – 7,5 тис. грн.

Задача 15. Автотранспортне підприємство застрахувало за договором страхування 12 автобусів вартістю 50 тис. грн. кожен. Автобуси страхуються на 65 % вартості. Страхові тарифи диференціюються залежно від стажу водія таким чином:

Стаж водія, років	Тариф, %	Кількість автобусів, шт.
до 1	3,5	3
від 1 до 3	3,1	4
від 3 до 10	2,7	4
понад 10	2,3	4

Розрахувати страховий платіж, який має сплатити автотранспортне підприємство страховій компанії за таким

страхуванням.

Задача 16. Страхове товариство уклало договір страхування з підприємством на страхування будівель та обладнання на суму 400 тис. грн. Договір страхування передбачає безумовну франшизу в розмірі 2% страхової суми. Тарифна ставка за даним видом страхування становить 0,5%. Визначити:

- 1) розмір страхового платежу;
- 2) розмір страхового відшкодування, якщо збитки становлять 200 тис. грн.

Задача 17. Фермерське господарство застрахувало врожай зернових на площі 300 га. Протягом останніх 5 років врожайність зернових на цій площі становила 35; 38; 32; 38; 36 ц/га. Ціна 1 ц зерна, погоджена зі страховиком, становить 45 грн. Страховий тариф 8%. Визначити вартість врожаю, страхову суму та суму страхових платежів.

Задача 18. Громадянин К. уклав договір страхування зі страховою компанією на страхування домашнього майна, до складу якого входить телевізор вартістю – 1900 грн., комп'ютер первісною вартістю 4700 грн. Внаслідок страхового випадку телевізор було повністю знищено, а комп'ютер було пошкоджено так, що вартість його ремонту склала 650 грн. Визначити:

- 1) суму збитків, яку необхідно відшкодувати страхувальнику, якщо на день страхового випадку сума зносу телевізора становила 35%, а комп'ютера – 20%;
- 2) розмір страхового відшкодування, якщо договір страхування домашнього майна було укладено на 80% його вартості.

Задача 19. Громадянин К. застрахував автомобіль вартістю (згідно з документами) 15 тис. грн. одночасно в трьох страхових компаніях, причому в 1-й страховій компанії на суму 10 тис. грн., в 2-й страховій компанії – на суму 5 тис. грн., в 3-й страховій компанії – на 5 тис. грн. У результаті ДТП автомобіль було пошкоджено, при цьому розмір збитків визначено в сумі 8 тис. грн. Розрахувати розмір сукупного повного страхового відшкодування та частку кожної страхової компанії в ньому.

Особисте страхування

Задача 1. Розрахувати суму надходжень у страхову компанію під час страхування пасажирів потягу, що має 20 вагонів по 36 місць у кожному, від нещасних випадків на транспорті при страховому платежі кожного пасажера 0,5 гривні.

Задача 2. Визначити суму одноразового внеску за договором змішаного страхування життя, укладеного страхувальником у віці 45 років на страхову суму 10 тис. грн. за тарифом категорії А, якщо термін страхування складає 5 років. Для розрахунку використати спеціальні таблиці розмірів страхових тарифів з одиниці страхової суми, розрахованих актуарієм страхової компанії:

Строк страхування	1 рік	3 роки	5 років	10 років
Тариф, %	1,5	2,6	6,5	8,5

Задача 3. Громадянин К. уклав договір страхування від нещасних випадків зі страховою компанією на 1 рік на суму 15 тис. грн. Під час дії договору громадянин зазнав травми, що спричинило втрату працездатності протягом 30 діб. Розрахувати розмір страхової виплати, якщо за кожну добу тимчасової непрацездатності страховик виплачує 0,5% страхової суми.

Задача 4. Громадянин К. уклав договір страхування від нещасних випадків зі страховою компанією строком на 1 рік на суму 15 тис. грн. Через місяць після укладення договору громадянин К. зазнав травми, що спричинило втрату працездатності протягом 30 днів. А ще через 3 місяці після цього він попав у лікарню в результаті отруєння хімічними речовинами і пробув там 15 діб. За кожну добу тимчасової непрацездатності страхова компанія виплачує 1,5% страхової суми. Розрахувати розмір виплати загальної страхової суми за страховими випадками.

Задача 5. Страхова компанія уклала договір з виробничим підприємством на добровільне медичне страхування 500 працівників. Середня вартість обслуговування в поліклініках, з якими медична страхова компанія має договір, складає 200 грн. за рік, імовірність госпіталізації 25 %, середня вартість лікування одного хворого в стаціонарах, з якими страхова компанія має договір, становить 650 грн. Накладні витрати медичної страхової компанії на проведення страхування з розрахунку на одного застрахованого становлять в середньому 45 грн., запланований прибуток страховика — 20%. Розрахувати річний страховий внесок виробничого підприємства на медичне страхування 500 працівників.

Задача 6. Розрахувати страховий внесок, який автотранспортне підприємство повинно сплатити на рік страховій компанії за страхування водіїв від нещасних випадків за умови, що на підприємстві працювали водії зі стажем: до 1 року — 18 осіб, від 1 до 5 років — 24, від 5

до 10 років — 12, більше 10 років — 8 осіб.

Страхова сума на кожного водія складає 8,5 тис. грн. Тарифні ставки залежно від стажу водія:

Стаж водія, років	Тариф, %	Кількість людей
до 1	3,5	18
від 1 до 5	3,1	24
від 5 до 10	2,6	12
понад 10	2,3	8

Страхування відповідальності

Задача 1. Ліміт відповідальності страховика при оплаті позовів по страхуванню ризику «страхування професійної відповідальності» дорівнює 400 000 грн. на один рік. Сума позовів до страховальника в поточному році була на 50 000 грн. Скільки відсотків від суми позовів сплатить страховик?

Задача 2. Громадянин К. уклав зі страховою компанією договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів терміном на 1 рік. Згідно з цим договором страхова сума за шкоду, заподіяну життю і здоров'ю третіх осіб становить 8500 грн., а за шкоду майну третіх осіб — 25500 грн. Договором страхування передбачена франшиза в розмірі 560 грн. Внаслідок ДТП, винуватцем якої був страховальник, загинула одна особа і ще одній особі встановлено інвалідність II групи. Визначити розмір страхового відшкодування, яке має виплатити страховик, та зазначити осіб, яким належить страхове відшкодування. Оформити поліс обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів та заяву про виплату страхового відшкодування.

Задача 3. Згідно з договором кредитного страхування, укладеним між підприємствами торгівлі і страховою компанією, страхова сума складає 250 тис. грн. Після закінчення дії кредитного договору сума непогашеного в строк кредиту становить 185 тис. грн. Межа відповідальності страховика — 85%. Розрахувати суму страхового відшкодування, яку страхова компанія має виплатити підприємству торгівлі.

Задача 4. Акціонерне товариство застрахувало у страховій компанії отриманий від комерційного банку кредит в сумі 55 тис. грн. на строк 6 місяців. Плата за користування кредитом — 15%. Межа відповідальності страховика — 80%. Позичальник після закінчення терміну дії кредитного договору не повернув банку ні боргу, ні процентів за користування кредитом. Розрахувати суму

страхових платежів і страхового відшкодування за договором страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту.

Задача 5. Товариство застрахувало у страховій компанії отриманий від банку кредит в сумі 120 тис. грн. на строк 1 рік. Плата за користування кредитом — 18 %. Межа відповідальності страховика — 75%. Після закінчення терміну дії кредитного договору товариство не повернуло банку ні боргу, ні процентів за користування кредитом. Розрахувати суму страхових платежів і страхового відшкодування за договором страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту.

Задача 6. Виробниче підприємство уклало договір страхування інвестицій юридичної особи зі страховою компанією на суму 180 тис. грн. строком на 1 рік. Внаслідок відсутності попиту на вироблену продукцію підприємство зазнало збитків в сумі 200 тис. грн. Визначити розмір страхового відшкодування.

Задача 7. Приватний підприємець уклав договір страхування цивільної відповідальності перевізника зі страховою компанією на суму 25 тис. грн. строком на 1 рік. Страховий тариф становить 1,2%. Протягом дії договору сталася дорожньо-транспортна пригода з транспортним засобом страхувальника, внаслідок якої загинув вантаж, який ним перевозився. Власником вантажу було висунуто позов приватному підприємцю про відшкодування збитків на суму 8 тис. грн. Розрахувати розмір страхового платежу за укладеним договором та страхового відшкодування за даним страховим випадком.

Задача 8. Громадянин Д. уклав договір обов'язкового страхування відповідальності власника зброї зі страховою компанією, згідно з яким страхова сума становить:

1) за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю третіх осіб — 11 тис. грн.;

2) за шкоду, завдану майну третіх осіб — 30 тис. грн.

Протягом дії договору стався страховий випадок в результаті якого було нанесено шкоду майну третьої особи в сумі 50 тис. грн. Визначити розмір страхового відшкодування, яке страхова компанія має сплатити потерпілому.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ

1. Громадянин звернувся до страхової компанії із заявою, у якій просив укласти з ним договір страхування зданого на зберігання до ломбарду майна на суму 1000 грн. Строком на 6 місяців. Чи може в даного разі бути укладений договір страхування?

- 1) Так;
- 2) Ні.

2. При відшкодуванні збитків сума страхового відшкодування вичислюється:

- 1) з урахуванням співвідношення між страховою сумою та вартістю (страховою оцінкою) домашнього майна;
- 2) у сумі збитку, розмір якої виходить за обумовлену договором межу страхового забезпечення;
- 3) у розмірі суми збитку у межах страхової суми.

3. У зв'язку зі зміною місця проживання страхувальника домашнє майно перевозиться транспортною організацією. Внаслідок ДТП воно пошкоджено. Страхова компанія відшкодує збиток?

- 1) Так;
- 2) Ні.

4. При страхуванні відповідальності об'єктом страхування виступає відповідальність:

- 1) перед третіми (фізичними і юридичними) особами, яким можуть бути заподіяна шкода чи інша шкода внаслідок певних дій або бездіяльності страхувальника;
- 2) перед третіми (фізичними) особами, яким можуть бути завдані збиток чиінша шкода внаслідок певних дій або бездіяльності страхувальника;
- 3) перед третіми (юридичними) особами, яким можуть бути завдані збиток чиінша шкода внаслідок певних дій або бездіяльності страхувальника;
- 4) перед державою за шкоду, заподіяну внаслідок несплати податків.

5. Страхова сума при страхуванні професійної відповідальності визначається:

- 1) страхувальником;
- 2) страховиком;
- 3) згідно з нормативами страхування;
- 4) за згодою сторін.

6. Чисті ризики – це:

- 1) крадіжка товарів;
- 2) гра в грошово-речову лотерею;
- 3) ураган, повінь та інші стихійні лиха;
- 4) травма працівника, одержана під час виконання службових обов'язків.

7. Особливістю страхування відповідальності є:

- 1) захист інтересів страхувальника;
- 2) визначення страхової суми на підставі страхової оцінки;
- 3) відшкодування збитків страхувальника;

4) страхування на користь третьої особи.

8. Договір страхування на основі «прояву збитків» покриває позови:

- 1) що були подані в період дії договору;
- 2) що виникли внаслідок шкоди, яка виявилася під час дії договору;
- 3) що виникли внаслідок шкоди, яка спричинена під час дії договору.

9. Договір страхування на основі «заявлених, позовів» покриває позови:

- 1) що були подані після ретроспективної дати і до закінчення продовженого періоду;
- 2) що виникли внаслідок шкоди, яка виявилася під час дії договору чи продовженого періоду;
- 3) що були подані під час дії договору чи продовженого періоду за умови, що шкода виявилася після ретроспективної дати і до закінчення договору.

10. Об'єктом страхування за договором страхування цивільної відповідальності визнається:

- 1) недбалість страхувальника;
- 2) некваліфіковане виконання страхувальником своїх обов'язків;
- 3) відповідальність за шкоду, заподіяну третім особам;
- 4) транспортний засіб.

11. Хто може бути страхувальником за договором страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів?

- 1) будь-яка особа;
- 2) власник транспортного засобу;
- 3) особа, яка має нотаріально оформлене доручення на користування транспортним засобом;
- 4) юридичні особи та дієздатні громадяни, які використовують транспортні засоби.

12. У яких організаційно-правових формах підприємств можуть створюватись страховики в Україні?

- 1) юридичні особи у формі акціонерних, повних, командитних товариств і товариств з додатковою відповідальністю;
- 2) юридичні особи у формі товариств з обмеженою відповідальністю і приватних підприємств;
- 3) фізичні особи зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності;
- 4) іноземні юридичні особи.

13. Яким має бути мінімальний розмір статутного капіталу страхових компаній, які здійснюють страхування “ Life”?

- 1) 750 тис. євро;
- 2) 950 тис. євро;
- 3) 1 млн. євро;
- 4) 1,5 млн. євро.

14. Страховики в Україні отримують ліцензію на проведення:

- 1) конкретних видів страхування;
- 2) діяльності, пов'язаної з оцінкою страхових ризиків;
- 3) діяльності, пов'язаної з оцінкою збитків і розміру відшкодування;
- 4) діяльності, пов'язаної з формуванням страхових резервних фондів.

15. Які функції виконує страхування?

- 1) формування і використання фінансових ресурсів;
- 2) відтворювальну і стимулюючу;
- 3) ризикову, превентивну, заощадження коштів і контрольну;
- 4) фіскальну і економічну.

16. Як поділяється страхування за галузями?

- 1) добровільне і обов'язкове;
- 2) майнове, особисте і відповідальності;
- 3) страхування життя;
- 4) страхування фінансових ризиків.

17. Страхування будується на таких принципах:

- 1) страховий інтерес, суброгація, франшиза, сумлінність сторін;
- 2) часткове покриття збитку;
- 3) непропорційна відповідальність;
- 4) обов'язковість настання страхової події.

18. Оберіть варіант відповіді, у якому найповніше розкривається зміст категорії страхового захисту:

- 1) нагромадження та розподіл грошових ресурсів для здійснення заходів щодо зменшення негативного впливу ризиків і відшкодування збитків;
- 2) здійснення запобіжних заходів щодо зменшення страхового ризику;
- 3) фінансова допомога юридичним і фізичним особам при настанні страхової події;
- 4) грошова компенсація, яку може отримати юридична чи фізична особа при настанні страхової події.

19. Які види страхування є добровільними?

- 1) страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- 2) страхування наземного транспорту, страхування вантажів і багажу;
- 3) медичне страхування;
- 4) страхування об'єктів космічної діяльності.

20. До принципів страхування не відносяться:

- 1) страховий ризик, страховий інтерес, суброгація, контрибуція, франшиза, страхове відшкодування;
- 2) повна сплата страхових премій та максимальна сумлінність сторін страхового договору;
- 3) правильні відповіді 1) та 2);
- 4) правильна відповідь відсутня.

21. Страховий поліс – це:

- 1) документ, який видається страховиком страхувальнику і засвідчує факт укладання договору страхування;
- 2) договір страхування майна;
- 3) документ, що регламентує взаємовідносини сторін у страхуванні життя;
- 4) документ, що визначає розмір збитків страхувальника.

22. Хто розробляє умови страхування з обов'язкових видів страхування?

- 1) страховик;
- 2) Міністерство економіки України;

- 3) Кабінет Міністрів України;
- 4) страхові брокери.

23. Хто може бути страхувальником індивідуального та колективного добровільного страхування від нещасних випадків?

- 1) юридичні особи;
- 2) юридичні та фізичні особи;
- 3) фізичні особи.

24. Чим відрізняється страхування від нещасних випадків від довгострокового страхування життя?

1) У разі страхування від нещасних випадків страхова сума не виплачується або сплачені внески протягом терміну дії договору страхування не повертаються.

2) У разі страхування від нещасних випадків по закінченні терміну страхування передбачається повернення сплачених внесків.

3) У разі страхування від нещасних випадків у разі їх настання договір припиняє свою дію незалежно від виплаченої суми.

25. Страховики в Україні отримують ліцензію на проведення:

- 1) конкретних видів страхування;
- 2) діяльності, пов'язаної з оцінкою страхових ризиків;
- 3) діяльності, пов'язаної з оцінкою збитків і розміру відшкодування;
- 4) діяльності, пов'язаної з формуванням страхових резервних фондів.

26. Хто визначає розмір страхових тарифів з добровільних видів страхування?

- 1) уповноважений орган;
- 2) страховик;
- 3) страхувальник;
- 4) Кабінет Міністрів України.

27. Відберіть визначення страхового ризику:

1) конкретне явище, або сукупність явищ, при настанні яких проводиться виплата із наперед створеного страхового фонду в грошовій формі і які пов'язані із ймовірністю настання несприятливих подій;

2) одинична подія, яка має суб'єктивний характер і підлягає регулюванню з боку людей;

3) несприятливі обставини у господарській діяльності суб'єктів господарювання, що призводять до перерв у виробництві;

4) аномальні явища в природі.

28. Яким чином поділяють ризики в страхуванні залежно від обсягу відповідальності?

- 1) індивідуальні і універсальні;
- 2) катастрофічні і аномальні;
- 3) специфічні і фундаментальні;
- 4) суб'єктивні і об'єктивні.

29. Спекулятивний ризик:

- 1) може бути застрахований за підвищеним тарифом;
- 2) не може бути застрахований;

- 3) може бути застрахований за низьким тарифом;
- 4) правильна відповідь відсутня.

30. Залежно від джерела небезпеки ризики поділяють на:

- 1) чисті і спекулятивні;
- 2) природні і антропогенні;
- 3) індивідуальні і універсальні;
- 4) майнові і особисті.

31. Яким має бути мінімальний розмір статутного капіталу страхових компаній, які здійснюють страхування “Non Life”?

- 1) 750 тис. євро;
- 2) 950 тис. євро;
- 3) 1 млн. євро;
- 4) 1,5 млн. євро.

32. Який орган уповноважений видавати ліцензії на право здійснення страхової діяльності?

- 1) Кабінет Міністрів України;
- 2) Державне податкова служба;
- 3) Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг;
- 4) Фонд державного майна України.

33. Виділіть характерні ознаки страхування:

- 1) обов'язковий характер настання страхових випадків;
- 2) замкнута розкладка збитку, перерозподіл його в просторі і часі, відшкодування збитків, випадковий характер виникнення;
- 3) розподільчий характер відносин і формування фондів грошових коштів;
- 4) платоспроможність, поверненість і цільовий характер використання грошових коштів.

34. Який орган уповноважений видавати ліцензії на право здійснення страхової діяльності?

- 1) Кабінет Міністрів України;
- 2) Державне податкова служба;
- 3) Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг;
- 4) Фонд державного майна України.

35. Які із зазначених видів страхування є добровільними?

- 1) страхування будівель, що належать громадянам;
- 2) страхування авіаційних суден;
- 3) страхування засобів водного транспорту;
- 4) страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у державних сільськогосподарських підприємствах.

36. Що з названих далі розкриває суть ризикової функції страхування?

- 1) створення системи страхових резервів;
- 2) передача за певну плату страховикові матеріальної відповідальності за наслідки ризику, зумовленого подіями, перелік яких передбачено договором страхування або чинним законодавством;
- 3) зменшення наслідків страхових подій;

4) перерозподіл коштів між страхувальниками.

37. Страхувальниками за договорами страхування життя можуть бути:

- 1) тільки фізичні особи;
- 2) тільки юридичні особи;
- 3) фізичні і юридичні особи;
- 4) фінансові посередники.

38. Викупна сума – це:

- 1) частина резерву внесків на день припинення страхувальником сплати внесків, яка підлягає виплаті йому за договорами страхування життя;
- 2) сума, на яку укладається договір страхування життя;
- 3) конкретний розмір грошових коштів, який повинен сплатити страховик страхувальнику при настанні страхової події;
- 4) норма доходності за договором страхування пенсій.

39. В яких формах виникли перші страхові організації?

- 1) товариства взаємного страхування;
- 2) приватні товариства;
- 3) акціонерні страхові товариства;
- 4) державні страхові організації.

40. Категорію “страхового захисту” характеризують такі ознаки:

- 1) випадковий характер страхової події;
- 2) можливість визначення страхової події за часом і в просторі;
- 3) вираження збитку в грошовій і натуральній формах та необхідність запобігання і відшкодування збитків;
- 4) всі відповіді вірні.

41. Який із варіантів відповідей не відноситься до функції страхування?

- 1) страховий інтерес, суброгація;
- 2) превентивна, ощадна, ризикова;
- 3) створення страхових фондів та інвестування коштів;
- 4) всі відповіді правильні.

42. Добровільне медичне страхування може бути:

- 1) індивідуальним;
- 2) колективним;
- 3) тільки змішаним;
- 4) правильні відповіді і 1) і 2).

43. Страхування від нещасних випадків проводиться на випадок:

- 1) дожиття до закінчення строку страхування;
- 2) смерті з будь-якої причини;
- 3) постійної втрати загальної працездатності від нещасного випадку;
- 4) пожежі.

44. Класифікація страхування за економічними ознаками – це класифікація за:

- 1) об'єктами страхування;
- 2) формами проведення страхування;
- 3) статусом страхувальника;
- 4) часом виникнення окремих видів страхування.

45. Які із зазначених видів страхування є добровільними?

- 1) страхування будівель, що належать громадянам;
- 2) страхування авіаційних суден;
- 3) страхування засобів водного транспорту;
- 4) страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у державних сільськогосподарських підприємствах.

46. При проведенні страхування життя має значення:

- 1) громадянство;
- 2) вік страхувальника;
- 3) специфіка роботи страхувальника;
- 4) правильні відповіді і 1) і 2) і 3).

47. Страхова сума за договорами страхування життя може бути виплачена:

- 1) тільки страхувальнику або застрахованій особі;
- 2) страхувальнику або його правонаступникам;
- 3) будь-кому із родичів;
- 4) органам соціального забезпечення.

48. Суброгація – це:

- 1) продовження дії договору страхування за взаємною згодою сторін;
- 2) право на комісію з прибутку;
- 3) документ, за яким оформляється передача страхувальником страховику прав на стягнення збитку з третіх (винних) осіб;
- 4) частини прибутку. Яка не підлягає відшкодуванню страховиком.

49. У яких із названих далі випадків страховик несе відповідальність за збитки, завдані домашньому майну:

- 1) знищення або пошкодження гризунами, комахами;
- 2) виходу підґрунтових вод, осідання ґрунту;
- 3) аварія опалювальної системи;
- 4) знищення або пошкодження його при реалізації;
- 5) заволодіння третьою особою шляхом шахрайства.

50. Знецінення майна внаслідок страхового випадку означає:

- 1) вартість знищеного майна;
- 2) вартість втрати якості та цінності предмета через пошкодження майна;
- 3) вартість викраденого майна.

51. В разі відшкодування втрат страхувальникові сума збитку визначається:

- 1) окремо для кожного пошкодженого предмета;
- 2) у цілому для групи пошкодженого майна;
- 3) окремо для кожного знищеного (викраденого) предмета;
- 4) в цілому для всього знищеного (викраденого) майна.

52. Особливо цінне майно (вироби з дорогоцінних металів, коштовне, напівкоштовне каміння, картини):

- 1) не приймається на страхування домашнього майна громадян;
- 2) приймається на страхування домашнього майна громадян за загальним договором страхування;

3) приймається на страхування домашнього майна громадян за спеціальним договором страхування.

53. Яке майно підлягає страхуванню згідно з основним договором:

- 1) майно, отримане підприємством за договором майнового найму;
- 2) продукція, отримана від населення для переробки, зберігання тощо;
- 3) усе майно, яке належить підприємству.

54. Що береться за основу при оцінюванні основних фондів:

- 1) фактична вартість;
- 2) повна балансова (первісна) вартість;
- 3) фактична собівартість.

55. Страхування від нещасних випадків може бути:

- 1) колективним;
- 2) індивідуальним;
- 3) колективним та індивідуальним;
- 4) взаємним.

56. Страхування від нещасних випадків включає:

- 1) страхування життя дітей;
- 2) страхування додаткової пенсії;
- 3) страхування туристів, спортсменів і пасажирів;
- 4) страхування від всіх хвороб.

57. Особисте страхування включає:

- 1) страхування транспортних засобів фізичних осіб;
- 2) страхування професійної відповідальності;
- 3) страхування життя та від нещасних випадків на транспорті;
- 4) правильні відповіді 1), 2), 3).

58. На вірогідність настання яких страхових випадків впливають такі фактори, як стаж та вік водія, пора року та доби, колір транспортного засобу?

- 1) на протиправні дії третіх осіб або крадіжку транспортного засобу;
- 2) на настання дорожньо-транспортної пригоди;
- 3) на настання стихійних лих.

59. Яке майно підлягає страхуванню за додатковою угодою:

- 1) майно, призначене для проведення дослідних та експериментальних робіт,
- 2) об'єкта незавершеного будівництва;
- 3) майно, яке не застраховане у наймодавця.

60. В якій оцінці приймаються на страхування перелічене далі майно:

- 2) об'єкти в стадії незавершеного будівництва;
- 3) готова продукція;
- 4) будівлі і споруди;
- 5) продукція у процесі виробництва;
- 6) грошові кошти;
- 7) деревина на лісосіках.

Відповідь до кожного запитання доберіть із поданих далі:

- a) за балансовою оцінкою;

- б) фактичною собівартістю;
- в) у розмірі матеріальних і трудових затрат;
- г) за договірною оцінкою;
- д) не підлягає страхуванню;
- е) на вартість витрачених на час страхового випадку сировини й матеріалів, а також вкладеної праці.

61. Які причини виникнення та існування страхування?

- 1) захист майнових інтересів суб'єктів виробничих відносин і людського суспільства від несприятливих подій (ризиків);
- 2) створення сезонних запасів у харчовій промисловості;
- 3) збільшення обсягів виробництва;
- 4) здійснення запобіжних заходів, спрямованих на зменшення страхового ризику.

62. Страхування відповідальності передбачає:

- 1) можливість заподіяння шкоди третім конкретним особам, обумовленим в договорі страхування;
- 2) можливість заподіяння шкоди тільки майну третіх осіб, яким, згідно з їхньою заявою, здійснюються відповідні виплати;
- 3) можливість заподіяння шкоди як здоров'ю, так і майну третіх осіб, відносно яких за законом або згідно з рішенням суду здійснюються відповідні виплати, які компенсують завдану шкоду;
- 4) можливість заподіяння шкоди здоров'ю самого страхувальника.

63. Договори страхування професійної відповідальності з юридичними та фізичними особами укладаються, якщо вони мають:

- 1) досвід виконання професійних обов'язків;
- 2) кваліфікаційний сертифікат та ліцензію на здійснення діяльності з надання професійних послуг;
- 3) можливості надання професійних послуг, які бажають застрахувати;
- 4) відповідну матеріально-технічну базу.

64. Що з перелічених далі складає зміст категорії страхового захисту?

- 1) спосіб локалізації небезпечних об'єктів;
- 2) економічні відносини щодо попередження, усунення, локалізації та відшкодування збитків внаслідок несприятливих подій;
- 3) механізм забезпечення підприємств фінансовими ресурсами;
- 4) збільшення товарних запасів у зв'язку з впливом чинника сезонності.

65. У яких формах існує сукупний фонд страхового захисту?

- 1) резервів страхових організацій, централізованих резервів держави, фондів самострахування підприємств;
- 2) резервних фондів підприємства;
- 3) кредитів банку;
- 4) статутного фонду.

66. До сукупного фонду суспільства належать:

- 1) централізовані резервні фонди держави;
- 2) амортизаційні фонди;
- 3) нецентралізовані резервні фонди підприємств;

4) фонди, створені методом страхування.

67. Контрибуція – це:

- 1) вид договору перестраховування, при якому відшкодовуються тільки збитки в період дії договору;
- 2) спосіб зменшення страхового ризику;
- 3) документ, який засвідчує факт укладання договору страхування;
- 4) право страховика звернутися до інших страховиків з пропозицією розділити витати з відшкодування збитків.

68. Які існують форми страхування?

- 1) життя і ризикове;
- 2) добровільне і обов'язкове;
- 3) майнове, особисте, відповідальності;
- 4) медичне і від нещасних випадків.

69. Які з наведених видів відносять до особистого страхування?

- 1) страхування професійної відповідальності;
- 2) страхування життя і від нещасних випадків;
- 3) страхування вантажів і вантажу;
- 4) страхування будівель громадян.

70. Які види страхування є обов'язковими?

- 1) страхування авіаційних суден;
- 2) страхування будівель громадян;
- 3) страхування від нещасних випадків школярів;
- 4) страхування життя.

71. Які з наведених нижче видів страхування є обов'язковими?

- 1) страхування пасажирів на приміських маршрутах;
- 2) страхування заставного майна;
- 3) страхування небезпечних вантажів;
- 4) страхування кредитів.

72. Об'єктом страхування професійної відповідальності є:

- 1) нематеріальні втрати, яких зазнала третя особа;
- 2) матеріальні втрати, яких завдала третя особа страхувальнику;
- 3) матеріальні втрати, яких зазнала третя особа внаслідок навмисних дій страхувальника;
- 4) вірно і 1) і 2).

73. Які з наведених нижче видів страхування належать до майнового страхування?

- 1) страхування наземного транспорту;
- 2) страхування інвестицій;
- 3) страхування кредитів;
- 4) страхування відповідальності власників автотранспортних засобів.

74. Які існують системи страхового забезпечення?

- 1) пропорційної відповідальності, першого ризику;
- 2) часткове і вибірне страхування;
- 3) солідарної відповідальності;
- 4) непропорційної відповідальності, за відновною вартістю майна.

75. Що таке франшиза у страхуванні?

- 1) визначена договором страхування частина збитків, яка в разі страхового випадку не підлягає відшкодуванню страховиком;
- 2) передання страхувальником страховикові права на стягнення заподіяної шкоди третіх (винних) осіб у межах виплаченої суми;
- 3) страхування об'єкта за одним спільним договором кількома страховиками;
- 4) передача ризиків страхування одним страховиком іншому страховику за певну плату.

76. Міжнародна система «Зелена картка» діє:

- 1) у країнах Близького Сходу;
- 2) у західноєвропейських країнах;
- 3) у США;
- 4) тільки у країнах Африки.

77. Завданням Моторного (транспортного) страхового бюро України є

- 1) укладення звичайних договорів;
- 2) виплати компенсацій за звичайними договорами;
- 3) виплати компенсацій за додатковими договорами;
- 4) управління централізованими страховими резервними фондами.

78. На розмір тарифних ставок за договором страхування професійної відповідальності впливають:

- 1) стан здоров'я страхувальника;
- 2) професія страхувальника;
- 3) стаж роботи страхувальника;
- 4) віковий фактор клієнтів страхувальника.

79. Які з наведених видів відносять до особистого страхування?

- 1) страхування професійної відповідальності;
- 2) страхування життя і від нещасних випадків;
- 3) страхування вантажів;
- 4) страхування будівель громадян.

80. Які види страхування є обов'язковими?

- 1) страхування авіаційних суден;
- 2) страхування будівель громадян;
- 3) страхування від нещасних випадків школярів;
- 4) страхування життя.

81. Якщо період між можливою необережністю страхувальника та фактом шкоди може бути надто тривалим, то доцільніше укласти договір страхування відповідальності

- 1) на основі «прояву»;
- 2) на підставі «заявлених позовів».

82. Об'єктом обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є:

- 1) цивільна відповідальність власників транспортних засобів за шкоду, заподіяну фізичним особам внаслідок дорожньо-транспортної пригоди;

2) матеріальна відповідальність працівника автотранспортного підприємства відшкодувати збитки, завдані підприємству;

3) цивільна відповідальність власників транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам внаслідок дорожньо-транспортної пригоди.

83. Яке з тверджень є правильним?

1) Звичайний договір страхування, який укладається з власником транспортного засобу, зареєстрованого на Україні, діє без обмежень всюди, де перебуває власник полісу за цим договором;

2) Звичайний договір страхування, який укладається з власником транспортного засобу, зареєстрованого на Україні, вимагає укладання додаткового договору, який діє на території інших держав, зазначених в страховому полісі.

84. Згідно з цивільним правом правопорушник вважається:

1) винним за будь-яких обставин;

2) винним, поки не доведе інше;

3) невинним, якщо не буде доведена його вина.

85. Який з видів відповідальності не страхується?

1) відповідальність товаровиробника за якість продукції;

2) відповідальність за договором;

3) моральна відповідальність;

4) професійна відповідальність.

86. Які країни входять до міжнародної системи страхування цивільної відповідальності автовласника «Зелена картка» :

1) країни, в яких кількість автотранспортних засобів перевищує 10 млн. одиниць;

2) європейські країни, а також країни, що мають з ними спільні кордони;

3) країни, в яких населення більш як 7 млн.

87. За договором страхування відповідальності товаровиробника за якість продукції відшкодовуються збитки, спричинені:

1) неправильним зберіганням продукції на складі страхувальника;

2) дефектними товарами;

3) вадами конструкції продукції;

4) неправильним застосуванням товарів.

88. За договором страхування професійної відповідальності страховик зобов'язаний здійснити страхову виплату за позовом третьої особи за шкоду, заподіяну їй страхувальником через:

1) нещасний випадок;

2) нечесність страхувальника;

3) помилку страхувальника;

4) у всіх випадках.

89. Хто має право звертатися до страховика з вимогою про виплату страхового відшкодування:

1) як страхувальник (водій) транспортного засобу, так і потерпілий;

2) тільки водій транспортного засобу;

3) тільки судовий виконавець.

90. У період дії договору страхування домашнього майна страхувальник, який мешкав у місті, переїхав на постійне місце проживання до сільської місцевості. Чи може страхова компанія перерахувати страхові платежі?

- 1) Так;
- 2) Ні.

91. Громадянин М., професійний художник, звернувся з проханням укласти з ним договір на страхування картин, фарб, пензлів, що містяться в його творчій майстерні за постійним місцем проживання. Чи укладе страхова компанія такий договір на умовах страхування домашнього майна?

- 1) Так;
- 2) Ні.

92. Договір страхування професійної відповідальності укладається, як правило:

- 1) згідно з принципом «заявлених позовів»;
- 2) на основі «прояву збитків».

93. На вірогідність настання яких страхових випадків впливають такі фактори, як марка транспортного засобу та термін його експлуатації, наявність протиугонних пристроїв, місце зберігання транспортного засобу?

- 1) на настання стихійних лих;
- 2) на протиправні дії третіх осіб;
- 3) на настання дорожньо-транспортної пригоди.

94. Що є об'єктом страхування наземного транспорту?

- 1) транспортний засіб з його обладнанням та причепами до нього;
- 2) транспортний засіб з його обладнанням і причепами до нього та цивільна відповідальність власників транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам внаслідок дорожньо-транспортної пригоди;
- 3) транспортний засіб з його обладнанням та причепами до нього та цивільна відповідальність власників транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, а також інші випадки, що можуть бути спричинені страховим випадком (штраф, використання орендованого транспортного засобу, проживання в готелі під час ремонту, видатки на відрядження, упущена вигода, втрата прибутку, простій, матеріальні збитки, пов'язані з закінченням гарантійного терміну, моральні збитки тощо).

95. Договір змішаного страхування життя в Україні може бути укладений на такий мінімальний строк:

- 1) на 6 місяців;
- 2) на 1 рік;
- 3) на 3 роки.

96. Якими причинами зумовлюється обов'язковість страхування цивільної відповідальності автовласників:

- 1) причинами релігійного характеру;

2) необхідністю додаткового залучення коштів для утримання автомобільних доріг;

3) тим, що автомобіль є джерелом підвищеної небезпеки.

97. Страхова сума за договором змішаного страхування життя не виплачується:

1) у випадку смерті страхувальника від злоякісного захворювання після одного року від початку дії договору страхування;

2) у випадку самогубства страхувальника;

3) у випадку смерті страхувальника після одного місяця від початку дії договору страхування від серцево-судинного захворювання.

98. Після закінчення договору змішаного страхування життя страхувальник одержує:

1) страхову суму;

2) викупну суму;

3) страхове відшкодування.

99. Управління ризиком включає такі етапи:

5) аналіз ризику та його оцінка;

6) ідентифікація страхового ризику;

7) контроль за ризиком;

8) вірно а), б) та в).

100. Основні страхові випадки за змішаного страхування життя:

1) вступ до шлюбу;

2) дожиття до закінчення строку страхування;

3) смерть протягом дії договору страхування.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Основна і додаткова література

№ з/П	Автор (автори)	Назва	Видавництво, рік
Основна література			
1	В.Й. Плиса	Страховання. Навч.посібник	К. анного , 2005- с.392
2	Гинсбург А. Й.	Страхование: Учеб.пособ.	СПБ: Питер, 2002- 176с
3	Клапків М.С.	Страховання фінансових ризиків: Моногр	Т.:Екон.думка: Карт- бланш, 2002 – 570с.
4		Обов'язкове страхування	К.:Міжнар. Агенція «Bee zone». 2005 – 496с.
5	Грищенко А.А.	Страховання експортних кредитів: залучення польського досвіду : 3-б. довідкових матеріалів та нормативних	К- 2003- 157 с
6	Вовчак О.Д.	Страховання: навч.посіб./ Вовчак О.Д. - 2-е вид.,випр.	Л: Новий світ , 2000, 2005- 480с.
7	Горбач Л.М.	Страхова справа: Навч. Посіб. – 2-е вид.,випр	К. :Кондор. 2003 – 248 с.
8	О.М. Залетов, П.Мюллер,	Довідник страхового агента: Навч. Посіб/ О.М. Залетов, П. Мюллер,	К: Міжнародна агенція, 2003- 255 с.
9	В.Г.Федоренка	Страховий та інвестиційний менеджмент Підруч./ Під ред. В.Г.Федоренка	К: МАУП 2002- 340с.
10	С.С.Осадець	Страховання: Підруч./ Ред. С.С.Осадець – 2-е вид.,перероб. І доп.	К.: КНЕУ, 2002- 599с.
11	Александрова	Страховання :навч.посіб	К: ЦУЛ, 2002 – 208 с.
12		Особливості системи страхування співробітників органів внутрішніх справ в Україні І. Л. Кінащук,	Юрид. Журн., 2007.№6. – С. 90-94
13		Страховання фінансових ризиків у сфері туризму І О. Охріменко	Економіка України ,2007- №1. – С. 24-31
14		Страховання договорів, виплата, відшкодування, податковий облік / В. Боровець, І Караваєв	Податк. Планування, 2007, №2. – С.54-60.
15		Ринок страхування: тенденції та проблеми. / Є. Романенко	//Персонал , 2007. – №1. – С.30-35

16	Базилевич В.Д., Базилевич К.С.	Страхова справа	К.: Товариство «Знання» КОО, 1997.-216с
17	Сербіновський Б.Ю., Гаркуша В.І.	Страхова справа	Ростов на Дону .- 2000р.-250с.
18	Заруба О.Д.	Страхова справа: підручник	Київ,УФІМБ, 1998р.
19	Шелехов К. В., Бигдаш В.Д.	Страхование: Учеб. Пособие.	К.: МАУП, 1998. – 424 с.
20	Ротова Т. А., Руденко Л. С.	Страховання: Навч. Посіб.	К.: Київ. Нац. Торг.- екон. Ун-т, 2001. –
21	Таркуцяк А. О.	Страховання: Навч. Посіб.	К.: Вид-во Європ. Ун-ту фінансів,
22	Кропельницька С.О., Петруняк А.Д.	Страховання. Навч.-метод. Посібник для сам ост. Вивч. Дисц.	Івано-Франківськ: В- во ЦІТ, 2007. – 165с.

Додаткова література

		Закон України «Про страхування»	// Голос України. – 2001. – 4 жовтня.
		Закон України «Про заставу»	// Голос України. – 1992.
		Закон України «Про господарські товариства»	// Закон і бізнес. – 1992. – № 11-12.
		Законодавство України про страхування. Бюлетень законодавства і юридичної практики України.	К.: Юрінком, 1997. – 368 с.
		Автострахование: теория, практика й зарубежный опыт: Специальное приложение к журналу «Финансы».	М.: Финансы, 1995. – 225 с.

Наочні посібники, методичні вказівки та інші матеріали

№ з/п	Найменування посібника, методичних вказівок	Номери лекцій, практичних (семінарських, лабораторних занять), на яких використовуються навчально-методичні матеріали
1	Таркуцяк А. О. Страхування: Навч. Посіб. - К.: Вид-во Європ. Ун-ту фінансів, інформ. Систем, менеджменту і бізнесу, 1999. – 115 с.	Л.1-9, П. 1-8

2	Ротова Т. А., Руденко Л. С. Страхування: Навч. Посіб. - К.: Київ. Нац. Торг.-екон. Ун-т, 2001. – 402	Л.1-9, П. 1-8
3	Біленчук Д. П., Біленчук П. Д., Залетів О. М., Клименко Н. І. Страхове право України. Підручник для вищих навчальних закладів. За редакцією професора Біленчука П. Д. і президента Ліги страхових організацій України Філонюка О. Ф. – К.: Атака, 1999. – 368 с.	Л.1-9, П. 1-8
4	Указ Президента України “Про застосування міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів” від 4 жовтня 1994р. № 567/94	Л.1,2, П.1
5	Шелехов К. В., Бигдаш В.Д. Страхование: Учеб. Пособие. – К.: МАУП, 1998. – 424 с.	Л.1-9, П. 1-8
6	Заруба О.Д. Страхова справа: підручник.- Київ,УФІМБ, 1998р.	Л.1-9, П. 1-8
7	Сербіновський Б.Ю. , Гаркуша В.І. Страхова справа.- Ростов на Дону .-2000р.-250с.	Л.1-9, П. 1-8
8	Страхування: Підручник/ Керівник авт.кол. і наук.ред. С.С. Осадець.- К.: КНЕУ,2002.- 599с.	Л.1-9, П. 1-8
9	Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа.-К.: Товариство «Знання» КОО, 1997.-216с	Л.1-9, П. 1-8
10	Ротова Т. А. Методичний інструментарій управління страховими ризиками. // Фінанси України. – 2002. - № 3. – с.140 – 144.	Л. 2 П.2
11	В.Й. Плиса Страхування. Навч.посібник – К. Каравела. – 2005- с.392	Л.1-9, П. 1-8
12	Страхування: навч.посіб./ Вовчак О.Д. -2-е вид., анно. – Л: Новий світ – 2000, 2005- 480с.	Л.1-9, П. 1-8
13	Довідник страхового агента: Навч. Посіб/ О.М. Залетов, П. Мюллер, В.І.Шевченко – К: Міжнародна агенція, 2003- 255 с.	Л.4, П.2
14	Особливості системи страхування співробітників органів внутрішніх справ в Україні І. Л. Кінащук // Юрид. Журн. – 2007.№6 с. 90-94	Л.7, П.7
15	Страхування договорів, виплата, відшкодування, податковий облік / В. Боровець, І Каравасєв // Податкове планування -2007, №2 с.54-60	Л.3, П.2
16	Ринок страхування: тенденції та проблеми. / Є. Романенко //Персонал., 2007. – №1 с.30-35	Л.4, П.2

17	Страховання, як чинник фінансової стабілізації економіки/ Л.Д. Лебединська, Л.М. Ремньова // Акт. Проблеми економіки – 2006. – №9 с. 65-74	Л.1, П.1
18	Страховий ринок Укр.: Проблеми та шляхи вирішення / А. Никонович // Економіст – 2006. – №1 с. 41-43	Л.4, П.2
19	Особливості формування страхових ринків країн з перехідною економікою / В. Фурман // Економіст 2005 - №8. – с.74-76	Л.4, П.2
20	Система ризикового добровільного особистого страхування в Україні. / В.М. Ручкіна. // Актуальні проблеми економіки – 2004. – №10. – с. 67-72	Л.7, П.7
21	Страховання. Навч.-метод. Посібник для сам ост. Вивч. Дисц. / Укладачі: Кропельницька С.О., Петруняк А.Д. – Івано-Франківськ, 2007. – 165с.	Л. 1-7, П. 1-6

**ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
ВАРІАНТ 1**

Семестр	Зміст індивідуальної роботи	Форма контролю
5	Сутність, принципи і роль страхування 1.1. Необхідність і форми страхового захисту 1.2. Витоки страхування 1.3. Сутність і функції страхування 1.4. Принципи страхування 1.5. Роль страхування в період становлення ринкової	Індивідуальна контрольна робота
5	Класифікація страхування 2.1. Поняття класифікації та її значення 2.2. Класифікація страхування за об'єктами 2.3. Обов'язкове і добровільне страхування	Індивідуальна контрольна робота
5	Страхові ризики 3.1. Поняття та види ризиків 3.2. Ризик-менеджмент і страхування	Індивідуальна контрольна робота

5	<p>Страхова організація (компанія)</p> <p>4.1. Загальна характеристика становлення і розвитку страхового ринку України</p> <p>4.2. Види страхових компаній і порядок їх створення</p> <p>4.3. Стратегія страхової компанії</p> <p>4.4. Організаційна структура страхової компанії</p> <p>4.5. Ресурси страхової компанії</p> <p>4.6. Органи управління страховою компанією та їх функції</p> <p>4.7. Об'єднання страховиків та їх функції</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Маркетинг у страхуванні</p> <p>5.1. Поняття, значення і продукти маркетингу в страхуванні</p> <p>5.2. Маркетингові дослідження і маркетингова політика страховика</p> <p>5.3. Страхові посередники</p> <p>5.4. Реклама страхових послуг</p> <p>5.5. Реалізація страхових послуг</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Договори страхування</p> <p>6.1. Поняття, зміст і основні вимоги до страхових договорів</p> <p>6.2. Права та обов'язки суб'єктів страхового зобов'язання</p> <p>6.3. Процедура підготовки та укладання договору</p> <p>6.4. Вирішення спорів і припинення дії договору</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Державне регулювання страхової діяльності</p> <p>7.1. Правове забезпечення страхування</p> <p>7.2. Завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю</p> <p>7.3. Державний страховий нагляд у країнах Європейського Союзу</p> <p>7.4. Проблеми та напрямки вдосконалення державної політики в галузі страхування</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Страхування життя та пенсій</p> <p>8.1. Страхування життя та його основні види</p> <p>8.2. Змішане страхування життя</p> <p>8.3. Страхування ренти і пенсій</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Страхування від нещасних випадків</p> <p>9.1. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків</p> <p>9.2. Індивідуальне та колективне добровільне страхування від нещасних випадків</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Медичне страхування</p> <p>10.1. Обов'язкове медичне страхування</p> <p>10.2. Добровільне медичне страхування</p>	Індивідуальна контрольна робота

5	<p>Страхування майна юридичних осіб</p> <p>11.1. Страхування майна на випадок вогню, стихійного лиха та крадіжки</p> <p>11.2. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств</p> <p>11.3. Страхування технічних ризиків</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Страхування майна громадян</p> <p>12.1. Страхування будівель</p> <p>12.2. Страхування тварин</p> <p>12.3. Страхування домашнього майна</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Страхування відповідальності на транспорті</p> <p>13.1. Загальні поняття відповідальності та її страхування</p> <p>13.2. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів</p> <p>13.3. Страхування відповідальності перевізника вантажів</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Страхування інших видів відповідальності</p> <p>14.1. Страхування відповідальності виробника за якість продукції</p> <p>14.2. Страхування відповідальності роботодавця</p> <p>14.3. Страхування професійної відповідальності</p> <p>14.4. Страхування відповідальності за екологічне забруднення</p> <p>14.5. Комбінований поліс зі страхування цивільної відповідальності</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Перестрахування і співстрахування</p> <p>15.1. Сутність і роль перестрахування</p> <p>15.2. Методи перестрахування</p> <p>15.3. Форми проведення перестраховальних операцій</p> <p>15.4. Особливості перестрахування ризиків у нерезидентів</p> <p>15.5. Співстрахування та механізм його дії</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Визначення страхових тарифів</p> <p>16.1. Математичні основи обчислення тарифних ставок</p> <p>16.2. Визначення тарифів за договорами страхування життя</p> <p>16.3. Визначення тарифів за договорами загального страхування</p>	Індивідуальна контрольна робота
5	<p>Доходи, витрати і прибуток страховика</p> <p>17.1. Доходи страховика</p> <p>17.2. Витрати страхової компанії</p> <p>17.3. Прибуток страховика</p> <p>17.4. Оподаткування страхових компаній</p>	Індивідуальна контрольна робота

5	Фінансова надійність страховика 18.1. Поняття фінансової надійності 18.2. Страхові резерви 18.3. Інвестиційна політика страховика 18.4. Оцінка платоспроможності страховика	Індивідуальна контрольна робота
---	--	---------------------------------------

ЗАВДАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ВАРІАНТ 2

Індивідуальна контрольна робота (ІКР) з даного курсу є підсумковим завданням, яке спрямоване на вдосконалення навичок самостійної роботи із закріпленням тих знань, які були отримані під час його викладання.

Мета роботи – сприяти закріпленню знань студентів в процесі дослідження, аналізу та узагальнення результатів вивчення основних тем даної дисципліни.

Завдання ІКР студенти отримують на початку семестру, в якому вивчають предмет «Страхування» (для студентів з.ф.н. – під час першого настановчого міжсесійного заїзду). Завдання розподіляються наступним чином: відповідно до списку студентів у журналі обліку академгрупи студент 1-й за списком виконує 1-у ІКР, і так до 15 – го студента включно, далі роботи повторюються спочатку: 16-й за списком студент знову виконує 1-у ІКР і т.д.

Робота не обмежена в обсязі, але в цілому вона має бути викладена на 10-20 сторінках з написанням змісту та обов'язково списку використаної літератури з посиланнями на неї за текстом.

Мета роботи формулюється у вигляді очікуваних результатів, які являють собою внесок у практику теми, що розглядається. Тематика контрольних робіт має як теоретичну, так і практичну спрямованість, задачі, запропоновані для розв'язання, охоплюють широке коло проблем, пов'язаних з функціонування страхового ринку та діяльності страхових компаній.

Індивідуальна робота має бути представлена на перевірку за 2 тижні до закінчення семестру (для студентів заочної форми навчання – у перший день наступного заїзду на заліково-екзаменаційній сесії) та захищена.

Оцінювання роботи виконується за бальною системою (див. Критерії оцінювання) Виконання цієї роботи є обов'язковим елементом навчального процесу.

Варіант 1

Теоретичні питання.

1. Необхідність і форми страхового захисту.
2. Страхові посередники, їх роль на страховому ринку.
3. Особливості фінансово-економічної діяльності страховика.

Задачі.

1. За договором страхування застраховане майно на страхову суму 15000 грн. Вартість майна становить 20000 грн. Договором передбачена франшиза [а) – умовна, б) – безумовна] в розмірі 12% від страхової суми. Збиток склав 1) 900 грн. 2) 3600 грн. Визначити суму страхового відшкодування для всіх випадків.

2. Визначити суму страхових платежів сплачену транспортною організацією за водія і пасажирів. Визначити страхове відшкодування для кожного постраждалого при ДТП. На поїздку у Сімферополь на автобусі виявили бажання 50 чоловік, ціна квитка 90 грн. Під час подорожі відбувся страховий випадок, водій не справився з управлінням на повороті, автобус впав у кювет. Постраждав водій і п'ять пасажирів. Наслідки аварії наведено у таблиці.

Наслідки аварії					
Водій (к-сть днів лікарняного, група інвалідності)	Пасажири (кількість днів лікарняного, група інвалідності)				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
100, 3 гр. Інв.	75, 3 гр. Інв.	50	30	15	5

3. Розрахувати страхове відшкодування:

а) дійсна вартість будинку 32000 грн., страхова сума 20000 грн., вартість відновлювальних робіт з урахуванням зносу 14000 грн.;

б) у результаті пожежі знищено телевізор. Вартість нового – 3500 грн. Знос на день лиха становить 18 %;

в) пошкоджено килимове покриття, вартість нового – 950 грн., знос на день страхування – 5 %. Знищення килимового покриття внаслідок страхового випадку 10 %.

Варіант 2

Теоретичні питання.

1. Сутність і функції страхування.
2. Об'єднання страховиків та їх функції.
3. Загальні умови оподаткування страхових компаній.

Задачі.

1. Умовами страхування вантажу зазначалося, що страхова сума становить 300 тис. грн., умовна франшиза – 20%. Визначити розмір страхового відшкодування, якщо збиток становить:

- а) 40 тис. грн.
- б) 160 тис. грн.
- в) 60 тис. грн.

2. Загальна сума кредиту, виданого під 16 % річних строком на 8 місяців, за кредитним договором становила 2 млн. грн. Страховий тариф – 3,5 % від

страхової суми. Межа відповідальності страховика – 85 %. Позичальник не погасив своєчасно заборгованості за виданим кредитом.

Визначте суму страхового платежу, збитковість і страхове відшкодування.

3. Визначити суми страхових відшкодувань, виплачених страхувальнику кожним страховиком в разі знищення майна при настанні страхового випадку. Дійсна вартість знищеного майна становить 30000 грн. Майно застраховане у трьох страховиків. Страхові суми становлять відповідно – 9000, 20000, 5000 грн.

Варіант 3

Теоретичні питання.

1. Принципи страхування.
2. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.
3. Склад та економічний зміст доходів страховика.

Задачі.

1. При укладанні договору страхування майна зазначено розмір франшизи 30%, а страхової суми – 135150 грн. Визначити, який вид франшизи був встановлений (умовна чи безумовна), якщо при розмірі збитків 90050 грн. страховик несе в повному обсязі відповідальність за збитки, а при розмірі збитків – 10410 грн. та 40545 – страховик звільняється від сплати відшкодування.

2. Визначити суму страхових платежів сплачену транспортною організацією за водія і пасажирів. Визначити страхове відшкодування для кожного постраждалого при ДТП. На поїздку у Сімферополь на автобусі виявили бажання 50 чоловік, ціна квитка 90 грн. Під час подорожі відбувся страховий випадок, водій не справився з управлінням на повороті, автобус впав у кювет. Постраждав водій і п'ять пасажирів. Наслідки аварії наведено у таблиці.

Наслідки аварії					
Водій (к-сть днів лікарняного, група інвалідності)	Пасажири (кількість днів лікарняного, група інвалідності)				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
загинув	170, 2 гр. інв	150, 2 гр.інв.	90, 3 гр. інв	70, 3 гр. Інв.	50

3. У страхову компанію звернулося з заявою підприємство «Олімп» про пожежу, яка сталася в цеху даного підприємства. У результаті страхового випадку пошкоджено основних засобів на суму 28400 грн. Балансова вартість основних засобів, заявлених підприємством, склала 52150 грн. Договір страхування майна підприємства укладено терміном на 1 рік на страхову суму 50000 грн., а страховий платіж склав 500 грн. Договір страхування укладено на умові наявності безумовної франшизи в розмірі 1500 грн. по

кожній страховій події. Визначити розмір суми страхового відшкодування, зазначити перелік документів, необхідних для вирішення питання про страхове відшкодування.

Чи буде продовжена дія договору страхування до закінчення терміну (1 рік) і в якому обсязі страхової відповідальності?

Варіант 4

Теоретичні питання.

1. Роль та значення страхування в системі економічних відносин.
2. Поняття, зміст і основні вимоги до страхових договорів.
3. Страхові резерви, їх види та характеристика.

Задачі.

1. Мотоцикл вартістю 30000 грн. застрахований у двох страхових компаніях: у першій – на суму 25000 грн. (встановлена безумовна франшиза в розмірі 8%), у другій – на 30000 грн. (встановлена умовна франшиза в розмірі 10%). Визначити суму страхового відшкодування, якщо в результаті страхового випадку мотоцикл повністю знищений.

2. Після оголошення посадки у транспортному засобі з пасажиром, який мав квиток, стався страховий випадок. У разі цього пасажир тимчасово втратив працездатність на 96 днів, а потім йому було встановлено першу групу інвалідності. Визначити розмір страхової суми, що буде виплачена застрахованому. Порядок її виплати.

3. Загальна сума кредиту, виданого під 25 % річних строком на 6 місяців, за кредитним договором становила 4 млн. грн. Страховий тариф – 4,5 % від страхової суми. Межа відповідальності страховика – 65 %. Позичальник не погасив своєчасно заборгованості за виданим кредитом.

Визначте суму страхового платежу, збитковість і страхове відшкодування.

Варіант 5

Теоретичні питання.

1. Класифікація страхування.
2. Роль та функції Моторно-транспортного страхового бюро України.
3. Формування прибутку страховика.

Задачі.

1. Визначити розмір страхового відшкодування за договором страхування домашнього майна, якщо встановлена умовна франшиза в розмірі 1000 грн., страхова сума – 50 тис. грн., а збиток:

- а) 950 грн.
- б) 65 тис. грн.

2. Визначити суму страхових платежів сплачену транспортною організацією за водія і пасажирів. Визначити страхове відшкодування для кожного постраждалого при ДТП. На поїздку у Сімферополь на автобусі виявили бажання 50 чоловік, ціна квитка 90 грн. Під час подорожі відбувся

страховий випадок, водій не справився з управлінням на повороті, автобус впав у кювет. Постраждав водій і п'ять пасажирів. Наслідки аварії наведено у таблиці.

Наслідки аварії					
Водій (к-сть днів лікарняного, група інвалідності)	Пасажири (кількість днів лікарняного, група інвалідності)				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
140	270, 1 гр. Інв.	145, 2 гр. Інв.	130, 2 гр.інв.	80,3 гр. Інв.	60

3. Вартість майна торгового підприємства складає 85 млн. грн., страхова сума – 63 млн. грн. Збиток при настанні страхового випадку 58 млн. грн. Визначити суму страхового відшкодування за системами першого ризику та пропорційної відповідальності, якщо безумовна франшиза складає 15%.

Варіант 6

Теоретичні питання.

1. Порядок реєстрації та ліцензування страхових компаній, контроль за їх проведенням.
2. Системи страхового забезпечення та їх характеристика.
3. Співстрахування та механізм його дії.

Задачі.

1. Визначити страхове покриття за системою першого ризику і системою пропорційної відповідальності на основі таких даних:

- вартість застрахованого майна – 12 тис. грн.;
- страхова сума за договором страхування – 10 тис. грн.;
- збиток страхувальника внаслідок страхової події – 6,5 тис. грн.

2. Визначити суму страхових платежів сплачену транспортною організацією за водія і пасажирів. Визначити страхове відшкодування для кожного постраждалого при ДТП. На поїздку у Сімферополь на автобусі виявили бажання 50 чоловік, ціна квитка 90 грн. Під час подорожі відбувся страховий випадок, водій не справився з управлінням на повороті, автобус впав у кювет. Постраждав водій і п'ять пасажирів. Наслідки аварії наведено у таблиці.

Наслідки аварії					
Водій (к-сть днів лікарняного, група інвалідності)	Пасажири (кількість днів лікарняного, група інвалідності)				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
170, 2 гр. Інв.	120, 2 гр. Інв.	110, 3 гр. Інв.	70	50	30

3. Об'єкт вартістю 5 тис. грн. застрахований за одним договором трьома страховиками: першим на суму – 1,5 тис. грн., другим – на суму 2 тис. грн.,

третім – на суму 1,5 тис. грн. Страховим випадком нанесений збиток майну в сумі 1,8 тис. грн. Визначити розмір виплати страхувальнику кожним страховиком.

Варіант 7

Теоретичні питання.

1. Форми проведення страхування (обов'язкове і добровільне страхування).
2. Страхування майна фізичних осіб.
3. Склад та економічний зміст витрат страховика.

Задачі.

1. Розрахувати виплати трьох страхових компаній по контрибуції за викрадений автомобіль вартістю 15000 у.о., який вони застрахували на суми відповідно: 9700 у.о., 12000 у.о., 13500 у.о.; франшиза стосовно викрадення у двох страховиків була безумовною в розмірі 7%, у третього – умовною, в розмірі 10%.

2. У страхову компанію звернулося з заявою ТОВ «Прометей» про пожежу, яка сталося в цеху підприємства. У результаті страхового випадку пошкоджено основних засобів на суму 75045 грн. Балансова вартість основних засобів, заявлених підприємством, склала 100480 грн. Договір страхування майна підприємства укладено терміном на 1 рік на страхову суму 10000 грн., а страховий платіж склав 1000 грн. Договір страхування укладено на умові наявності безумовної франшизи в розмірі 2500 грн. по кожній страховій події. Визначити розмір суми страхового відшкодування, зазначити перелік документів, необхідних для вирішення питання про страхове відшкодування.

Чи буде продовжена дія договору страхування до закінчення терміна (1 рік) і в якому обсязі страхової відповідальності?

3. Загальна сума кредиту, виданого під 12 % річних строком на 8 місяців, за кредитним договором становила 6,5 млн грн. Страховий тариф – 5,5 % від страхової суми. Межа відповідальності страховика – 55 %. Позичальник не погасив своєчасно заборгованості за виданим кредитом.

Визначте суму страхового платежу, збитковість і страхове відшкодування.

Варіант 8

Теоретичні питання.

1. Маркетинг у страхуванні.
2. Необхідність, суть, особливості та форми медичного страхування.
3. Фінансові результати діяльності страхових компаній.

Задачі.

1. Підприємство уклало зі страховим товариством договір страхування транспортного засобу вартістю 250 тис. грн. За договором передбачена безумовна франшиза в розмірі 2,5%, що знижує страховий платіж за даним страхуванням на 5%. Визначити розмір страхового відшкодування, якщо збитки страхувальника склали 150 тис. грн.

2. Страхова оцінка нерухомого майна машинобудівельного підприємства – 12 млн. грн. Чотири страхові компанії укладають договір його співстрахування і розподіляють відповідальність між собою так: перша бере 20% ризику, друга – 25%, третя – 40%, четверта – 15%. Визначить величину страхових платежів, котру отримає кожна з них, якщо страховий тариф становить 0,6%, і розмір виплати страхового відшкодування кожного учасника співстрахування, якщо збиток становить 4,4 млн. грн.

3. Визначити суму страхових платежів сплачену транспортною організацією за водія і пасажирів. Визначити страхове відшкодування для кожного постраждалого при ДТП. На поїздку у Сімферополь на автобусі виявили бажання 50 чоловік, ціна квитка 90 грн. Під час подорожі відбувся страховий випадок, водій не справився з управлінням на повороті, автобус впав у кювет. Постраждав водій і п'ять пасажирів. Наслідки аварії наведено у таблиці.

Наслідки аварії					
Водій (к-сть днів лікарняного, група інвалідності)	Пасажири (кількість днів лікарняного, група інвалідності)				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
130, 2 гр. Інв.	110. 2 гр. Інв.	90, 3 гр. Інв.	50	30	20

Варіант 9

Теоретичні питання.

1. Поняття страхового ринку та його структура.
2. Суть, класифікація та види договорів страхування життя.
3. Форми проведення перестраховальних операцій.

Задачі.

1. При укладанні договору страхування майна зазначено розмір франшизи 25%, а страхової суми – 175 тис. грн. Визначити, який вид франшизи був встановлений, якщо при розмірі збитків 80 тис. грн. страховик несе в повному обсязі відповідальність за збитки, а при розмірі збитків – 10 тис. грн. та 40 тис. грн. – страховик звільняється від сплати відшкодування.

2. Розрахувати страхове відшкодування за системою першого ризику (вказавши суми першого та другого ризиків) за умови, що вартісна оцінка застрахованого майна становить 45000 грн., страхова сума за договором – 35000 грн., збитки в результаті страхового випадку – 40000 грн.

3. Визначити суму страхових платежів сплачену транспортною організацією за водія і пасажирів. Визначити страхове відшкодування для кожного постраждалого при ДТП. На поїздку у Сімферополь на автобусі виявили бажання 50 чоловік, ціна квитка 90 грн. Під час подорожі відбувся страховий випадок, водій не справився з управлінням на повороті, автобус

впав у кювет. Постраждав водій і п'ять пасажирів. Наслідки аварії наведено у таблиці.

Наслідки аварії					
Водій (к-сть днів лікарняного, група інвалідності)	Пасажири (кількість днів лікарняного, група інвалідності)				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
загинув	285, 1 гр. Інв.	130, 2 гр. Інв.	85, 3 гр. Інв.	55	35

Варіант 10

Теоретичні питання.

1. Поняття та види ризиків в страхуванні.
2. Страховий тариф та тарифна політика страховика.
3. Взаємозв'язок особистого та соціального страхування.

Задачі.

1. Приватне підприємство, яке займається виробництвом товарів народного споживання, застрахувало своє майно вартістю 70 тис. грн. на 80% за умови встановленого страхового тарифу 0,5 грн. зі 100 грн. страхової суми. Визначити розмір страхових платежів, якщо підприємство розширило перелік ризиків, включивши крадіжку зі зломом. За додаткову відповідальність додатково стягується 1 грн. зі 100 грн. страхової суми.

2. Розрахувати суми страхових відшкодувань, виплачених страхувальнику кожним страховиком в разі знищення майна при настанні страхового випадку.

Дійсна вартість знищеного майна становить 22000 грн. Майно застраховане у двох страховиків. Страхові суми становлять відповідно – 15000, 20000 грн.

3. Визначити суму страхових платежів сплачену транспортною організацією за водія і пасажирів. Визначити страхове відшкодування для кожного постраждалого при ДТП. На поїздку у Сімферополь на автобусі виявили бажання 50 чоловік, ціна квитка 90 грн. Під час подорожі відбувся страховий випадок, водій не справився з управлінням на повороті, автобус впав у кювет. Постраждав водій і п'ять пасажирів. Наслідки аварії наведено у таблиці.

Наслідки аварії					
Водій (к-сть днів лікарняного, група інвалідності)	Пасажири (кількість днів лікарняного, група інвалідності)				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
120, 2 гр.інв.	100, 3 гр. інв	60	35	20	7

Варіант 11

Теоретичні питання.

1. Види страхових компаній і порядок їх створення.
2. Страхування майна юридичних осіб.
3. Методи перестраховування, їх характеристика.

Задачі.

1. Умовами страхування вантажу зазначалося, що страхова сума становить 300 тис. грн., безумовна франшиза – 20 %. Визначити розмір відшкодування, якщо збиток становить :

- а) 40 тис. грн.
- б) 160 тис. грн.
- в) 60 тис. грн.

2. Визначити розмір страхової суми та порядок її виплати, яку необхідно сплатити пасажиру залізничного транспорту, якщо під час поїздки стався страховий випадок у результаті якого:

а) пасажир тимчасово втратив працездатність на 27 днів, а потім його визнали інвалідом третьої групи. Пасажир мав квиток щодо свого перевезення;

б) пасажир отримав першу групу інвалідності і не мав квитка щодо свого перевезення, Але користувався правом на безкоштовний проїзд відповідно до чинного законодавства.

3. Розрахувати страхове відшкодування:

а) дійсна вартість будинку 48000 грн., страхова сума 33000 грн., вартість відновлювальних робіт з урахуванням зносу 22000 грн.;

б) у результаті пожежі знищено телевізор. Вартість нового – 5500 грн. Знос на день лиха становить 37 %;

в) пошкоджено килимове покриття, вартість нового – 1050 грн., знос на день страхування – 8,5 %. Знищення килимового покриття внаслідок страхового випадку 33 %;

Варіант 12

Теоретичні питання.

1. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.
2. Сутність і роль перестраховування.
3. Загальні поняття та особливості страхування відповідальності.

Задачі.

1. У страхову компанію звернулося з заявою ПАТ «Марс» про пожежу, яка сталася в цеху підприємства. У результаті страхового випадку пошкоджено основних засобів на суму 35450 грн. Балансова вартість основних засобів, заявлених підприємством, склала 45400 грн. Договір страхування майна підприємства укладено терміном на 1 рік на страхову суму 30000 грн., а страховий платіж склав 300 грн. Договір страхування укладено на умові наявності безумовної франшизи в розмірі 500 грн. по кожній страховій події. Визначити розмір суми страхового відшкодування,

зазначити перелік документів, необхідних для вирішення питання про страхове відшкодування.

Чи буде продовжена дія договору страхування до закінчення терміна (1 рік) і в якому обсязі страхової відповідальності?

2. Загальна сума кредиту, виданого під 34 % річних строком на 17 місяців, за кредитним договором становила 7,5 млн. грн. Страховий тариф – 5,7 % від страхової суми. Межа відповідальності страховика – 78 %. Позичальник не погасив своєчасно заборгованості за виданим кредитом. Визначте суму страхового платежу, збитковість і страхове відшкодування.

3. Розрахувати страхове відшкодування за системою першого ризику (вказавши суми першого та другого ризиків) за умови, що вартісна оцінка застрахованого майна становить 44800 грн., страхова сума за договором – 32500 грн., збитки в результаті страхового випадку – 16200 грн.

Варіант 13

Теоретичні питання.

1. Права та обов'язки суб'єктів страхової угоди.
2. Товариства взаємного страхування.
3. Формування фінансових результатів страховика.

Задачі.

1. Визначити розмір страхового відшкодування. Розглянути умови використання умовної та безумовної франшизи, якщо страхова сума складає 100 тис. грн., безумовна (умовна) франшиза становить 20 % страхової суми, збитки страхувальника дорівнюють – 30 тис. грн. (має бути дві відповіді).

2. Визначити суму страхових платежів сплачену транспортною організацією за водія і пасажирів. Визначити страхове відшкодування для кожного постраждалого при ДТП. На поїздку у Сімферополь на автобусі виявили бажання 50 чоловік, ціна квитка 90 грн. Під час подорожі відбувся страховий випадок, водій не справився з управлінням на повороті, автобус впав у кювет. Постраждав водій і п'ять пасажирів. Наслідки аварії наведено у таблиці.

Наслідки аварії					
Водій (к-сть днів лікарняного, група інвалідності)	Пасажири (кількість днів лікарняного, група інвалідності)				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
150, 2 гр. Інв.	130, 2 гр.інв.	70, 3 гр.інв.	40	25	10

3. Визначити вартість страховки (мінімальну та максимальну величину) для водія на основі вихідних даних: коефіцієнт типу транспортного засобу – 3,04 – 3,58; коефіцієнт території переважного використання автомобіля – 1,5 – 1,8; сфери використання транспортного засобу – 1, 1- 1,2; водійського стажу осіб, відповідальність яких застрахована 1,2-1,5; кількості осіб

зазначених у договорі 1,0. Який розмір ліміту відповідальності страховика за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю потерпілих?

Варіант 14

Теоретичні питання.

1. Сутність, необхідність та значення перестраховування.
2. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
3. Класифікація особистого страхування.

Задачі.

1. Визначити розмір страхового відшкодування. Розглянути умови використання умовної франшизи, якщо страхова сума складає 100 тис. грн., умовна франшиза становить 20% страхової суми, збитки страхувальника дорівнюють – 40 тис. грн.

2. Визначити суму страхових платежів сплачену транспортною організацією за водія і пасажирів. Визначити страхове відшкодування для кожного постраждалого при ДТП. На поїздку у Сімферополь на автобусі виявили бажання 50 чоловік, ціна квитка 90 грн. Під час подорожі відбувся страховий випадок, водій не справився з управлінням на повороті, автобус впав у кювет. Постраждав водій і п'ять пасажирів. Наслідки аварії наведено у таблиці.

Наслідки аварії					
Водій (к-сть днів лікарняного, група інвалідності)	Пасажири (кількість днів лікарняного, група інвалідності)				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
270, 1 гр. Інв.	145, 2 гр. Інв.	80, 3 гр. Інв.	40	20	10

3. Загальна сума кредиту, виданого під 23 % річних строком на 13 місяців, за кредитним договором становила 14 млн. грн. Страховий тариф – 2,75 % від страхової суми. Межа відповідальності страховика – 77 %. Позичальник не погасив своєчасно заборгованості за виданим кредитом.

Визначте суму страхового платежу, збитковість і страхове відшкодування.

Варіант 15

Теоретичні питання.

1. Організаційна структура страхової компанії.
2. Страхування від нещасних випадків, його основні види та форми здійснення.
3. Склад та економічний зміст витрат страховика.

Задачі.

1. Визначити страхове покриття за системою першого ризику і системою пропорційної відповідальності на основі таких даних:

- вартість застрахованого майна – 12 тис. грн.;
- страхова сума за договором страхування – 10 тис. грн.;
- збиток страхувальника внаслідок страхової події – 6,5 тис. грн.

2. Розрахувати суми страхових відшкодувань, виплачених страхувальнику кожним страховиком в разі знищення майна при настанні страхового випадку.

Дійсна вартість знищеного майна становить 6000 грн. Майно застраховане у трьох страховиків. Страхові суми становлять відповідно – 2000, 5000, 4500 грн.

3. Розрахувати страхове відшкодування:

а) дійсна вартість будинку 57000 грн., страхова сума 48000 грн., вартість відновлювальних робіт з урахуванням зносу 34000 грн.;

б) у результаті пожежі знищено телевізор. Вартість нового – 8500 грн. Знос на день лиха становить 43 %;

в) пошкоджено килимове покриття, вартість нового – 1500 грн., знос на день страхування – 9,5 %. Знищення килимового покриття внаслідок страхового випадку 15 %.

САМОСТІЙНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Семестр	Зміст самостійної роботи	Форма контролю
5	Обовязкова форма страхування: переваги і недоліки.	Реферат
5	Порівняльний аналіз підгалузей особистого страхування з точки зору терміну дії договорів, сплати страхових внесків, виплати страхових сум.	Реферат
5	Порівняльний аналіз окремих видів об'єднань страховиків.	Реферат
5	Рациональна структура ресурсів визначає потенціал страхової компанії.	Реферат
5	Напрямки вдосконалення державної політики в галузі страхування.	Реферат
5	Сучасний стан особистого страхування в умовах розвитку страхового ринку України.	Реферат
5	Роль страхування у розвитку агропромислового комплексу.	Реферат
5	Роль майнового страхування у забезпеченні безперебійності суспільного виробництва.	Реферат
5	Порівняльна характеристика принципів діяльності страхового і перестраховувального пулу.	Реферат

5	Важливість проведення страхування професійної відповідальності в Україні.	Реферат
5	Узагальнення теоретичних підходів щодо визначення економічної сутності перестраховування	реферат
5	Проблеми законодавчого унормування обчислення прибутку страховика від страхової діяльності.	Реферат
5	Проблеми та перспективи впровадження екологічного страхування в Україні.	Реферат
5	Стратегічні альянси страхових компаній та банків: зарубіжний досвід та перспективи створення в Україні.	Реферат
5	Проблеми оподаткування операцій зі страхування життя.	Реферат
5	Необхідність та доцільність перестраховування ризиків у нерезидентів.	Реферат
5	Реформування галузі страхування життя в Україні: вимога часу, потреба суспільства.	Реферат

Програмові вимоги з дисципліни «СТРАХУВАННЯ»

Економічна природа і принципи страхування

1. Економічна природа страхування.
2. Економічний інтерес страховика.
3. Економічний інтерес страхувальника.
4. Функції страхування.
5. Страховий випадок, страхова подія.
6. Страховий договір, свідоцтво, внесок.
7. Страхова сума, страхове відшкодування.
8. Суть та характеристика принципів страхування: «вільний вибір страхувальником страховика» та «вільний вибір страховиком виду страхування».
9. Суть та характеристика принципів страхування: «максимальна сумлінність», «страховий інтерес» та «страховий ризик».
10. Суть та характеристика принципу страхування: «франшиза». Її види.
11. Суть та характеристика принципів страхування: «суброгація» та «контрибуція».
12. Суть та характеристика принципів страхування: «співстрахування» та «перестраховування».
13. Суть та характеристика принципу страхування: «диверсифікація».

Страхові ризики та класифікація страхування

14. Страховий ризик: суть та значення при укладанні страхових угод.
15. Класифікація ризиків за походженням (антропогенні і природні).

16. Класифікація за носієм ризику (майнові і особові).
17. Класифікація за критерієм величини.
18. Чисті і спекулятивні ризики.
19. Ризик-менеджмент і його етапи.
20. Аналіз ризику, його складові.
21. Контроль за ризиком, способи контролю.
22. Методи фінансування ризиків.
23. Система управління ризиком: поняття та основні етапи.
24. Форми (методи) антикризової діяльності: компенсація збитків, репресія (подолання), превенція (запобігання).
25. Суб'єкти і об'єкти страхування.
26. Класифікація за економічною ознакою .
27. Класифікація за об'єктами страхування.
28. Класифікація за статусом страхувальника.
29. Класифікація за статусом страховика.
30. Класифікація за юридичною ознакою.

Страховий ринок: структура, учасники та системи страхового забезпечення

31. Страховий ринок.
32. Структура страхового ринку:
 - організаційно-правова;
 - інституціональна;
 - територіальна;
 - галузева.
33. Страхові агенти.
34. Страхові брокери.
35. Майнове страхування : зміст, структура, види.
36. Суть та характеристика пропорційної системи страхового забезпечення.
37. Суть та характеристика системи страхового забезпечення першого ризику.
38. Суть та характеристика системи граничного відшкодування страхового забезпечення
39. Підгалузі майнового страхування.

Державне регулювання страхової діяльності

40. Етапи державного державного регулювання страхової діяльності в Україні.
41. Типи державного регулювання страхової діяльності.
42. Принципи регулювання страхової діяльності в ринкових умовах.
43. Суть і форми здійснення державного нагляду.
44. Структура Закону України про страхування. Коротка характеристика його розділів.
45. Функції та завдання органів нагляду за страховою діяльністю.
46. Регламентація фінансово-господарської діяльності страховика. Вимоги до страховика згідно чинного законодавства.

47. Ліцензування страхової діяльності в Україні.
48. Організаційно-правові форми страхових організацій.

Страховання майна підприємств

49. Добровільне страхування майна підприємств: основний і додатковий договір.
50. Майно, що не приймається на умовах добровільного страхування майна підприємств.
51. Оцінка майнових цінностей (основних фондів, ТМЦ, незавершеного виробництва, експонатів, виставок).
52. Страхове відшкодування, порядок його визначення.
53. Договір страхування, порядок його укладання та строки чинності.
54. Обов'язки страхувальника.
55. Обов'язки страховика.
56. Ставка і база премії.
57. Визначення розміру збитку. Прямий і непрямий збиток.
58. Збитки, що не підлягають відшкодуванню при страхуванні майна підприємств.

Страховання домашнього майна громадян

59. Добровільне страхування домашнього майна громадян: основний і спеціальний договір.
60. Обмеження щодо прийняття домашнього майна на страхування.
61. Оцінка вартості домашнього майна при страхуванні.
62. Визначення розміру збитків при страхуванні домашнього майна громадян.

Страховання наземного транспорту

63. Об'єкти та суб'єкти страхування.
64. Основні ризики знищення або пошкодження транспортних засобів та факторів, що на них впливають.
65. Страхові тарифи при ДТП, викраданні та умови стихійного лиха.
66. Обмеження щодо прийняття ТЗ на страхування.
67. Випадки, за яких страхове відшкодування не виплачується.

Страховання цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів

68. Характер страхування ЦВВТЗ, об'єкти та суб'єкти даного виду страхування.
69. Види і типи договорів обов'язкового страхування ЦВВТЗ.
70. Страхова сума і страхові платежі: порядок їх визначення; органи уповноважені визначити страхову суму.
71. МТСБУ: поняття та суть його діяльності.
72. Документи, необхідні для виплати страхового відшкодування.
73. Розміри страхового відшкодування внаслідок ДТП.
74. Випадки, при настанні яких страховик не відшкодовує збитків.
75. Випадки, в яких шкода, заподіяна життю і здоров'ю третьої особи, виплачується за рахунок МТСБУ.

76. Випадки, за яких страхувальник компенсує здійснені страховиком страхові виплати.

77. Обов'язки страхувальника у разі настання страхового випадку.

Особисте страхування

78. Особисте страхування : його суть і структура

79. Суть та особливості страхування від нещасних випадків;

80. Суть та особливості розвитку медичного страхування в Україні.

81. Суть і види змішаного страхування життя;

82. Суть і види страхування дітей;

83. Суть і значення страхування до вступу в шлюб (весільне);

84. Особливості довічного страхування життя.

Перестраховання і співстрахування

85. Необхідність, сутність і принципи перестраховання.

86. Співстрахування і механізм його застосування.

87. Методи перестраховання та їх характеристика.

88. Пропорційна форма перестраховання. Види договорів пропорційного перестраховання.

89. Непропорційна форма перестраховання. Види договорів непропорційного перестраховання.

Доходи, витрати і прибуток страховика

90. Доходи страховика. Склад доходів від страхової діяльності.

91. Витрати страхової компанії. Склад витрат на проведення страхової діяльності.

92. Прибуток страховика.

93. Оподаткування страхових компаній.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

5 семестр – дисципліна «**Страхування**» для спеціальності «Фінанси і кредит» складається з 4 змістових модулів і має загальний обсяг 144 годин (32 год лекцій, 32 год практичних), форма контролю – екзамен.

	Поточний контроль	Тести	Самостійна робота	Реферат	Підсумкова оцінка за семінарські заняття	Екзамен	Підсумкова оцінка у 100 бальній шкалі
Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	20	15	10	5	50	50	100

Загальна підсумкова оцінка за семінарські заняття складається за методикою нагромадження балів за результатами поточного контролю знань, тестів, написання і захист реферату.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння і засвоєння матеріалу тем, що виносяться на семінарські заняття, та вміння привселюдно представити засвоєний матеріал, розв'язати задачі та написати термінологічний диктант. Протягом семестру студент має можливість отримати чотири оцінки по 5 балів за кожну усну відповідь.

Контроль практичних навичок у розв'язуванні задач буде здійснюватися за допомогою самостійної роботи вартістю 10 балів.

Передбачається також обов'язкове написання реферату з його захистом під час семінарських занять. Обсяг реферату повинен становити близько 10-15 сторінок писаного тексту.

Тестові завдання оцінюються по 5 балів кожний, що в сумі за 3 тести складає 15 балів.